

SEÇİM 2024

31 Mart 2024

**Mahalli İdareler
Seçimi**

**SEÇİM
HUKUKU**
El Kitabı

SEÇİM 2024

31 Mart 2024

İstanbul
Mahalli İdareler
Genel Seçimi

SEÇİM HUKUKU

El Kitabı

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
1. Seçimde Sandık Güvenliği İçin Avukatların Bilmesi	
Gerekenler.....	11
Giriş	11
Seçim Günü.....	12
Sandığın Konulacağı Yerin Belirlenmesi	12
Sandık Çevresi:	13
Sandık Çevresinde Kimler Bulunur?	13
Sandık Kurulu Ve Seyyar Sandık Kurulu Nasıl Oluşur?.....	14
Seyyar Sandık Kurulları!	14
Sandık Çevresinde Düzeni Kim Sağlar?	15
Sandık Çevresi Dışındaki İnzibat Tedbirleri	15
Sandık Kurulu Üyesi Ve Müşahit Görevleri Aynı mıdır?.....	15
2. Sandık Çevresindeki Görevliler	16
Sandık Kurulu Kimlerden Oluşur?.....	16
Sandık Kurulu Başkan Ve Üyelerinden Gelmeyen Olursa Ne Olacak?	16
Sandık Kurulunun Görevleri Nelerdir?	17
Oy Verme Gününde Sandık Kurulunun Toplanma Zamanı ve Hemen Yapacağı İşler	19
Özetle Sandık Kurulu.....	20
Sandık Kurulu Kararlarını Nasıl Alır?.....	21
“Müşahit” Kime Denir, Görevleri Nelerdir?	21

Müşahidin Sandık Başıında Bulunma Hakkı:.....	22
Müşahidin Ve Sandık Kurulu Üyelerinin Oy Kullanması:	22
3. Seçim Günü: Sandık Çevresi Yasakları Ve Kurallar	23
Seçim Günü Yasakları:.....	23
Görevli Olmayan Yabancı Şahıslar:	23
Sandık Kurulunca Çağrılmamış, Üniformalı Güvenlik Görevlileri:.....	24
Medya Sandık Alanına Girebilir Mi?	24
4. Seçim Günü: Oy Verme	25
Oy Verme Ne Zaman Başlar, Ne Zaman Biter?.....	25
Oy Verme İşleminin Biteceği Saat Geldiğinde Hala Seçmen Varsa Ne Olacaktır?	25
Kimler Oy Kullanabilir?	25
Kimlik Tespiti:	26
Oy Verme Düzeni	28
Oy Verme Sırasında Nelere Dikkat Edilmelidir?.....	28
Oy Kullanmada Öncelik	28
Engellilerin Oy Kullanması.....	29
Okuma, Yazma Bilmeyen Seçmenlerin Oy Kullanmaları	29
Fiil Ehliyeti Bulunmayan Yaşlı Kişiler ve/veya Zihinsel Engelli Kişiler Oy Kullanabilirler mi? Böyle Bir Durumda Nelere Dikkat Edeceğiz?.....	30
Tutuklular İle Taksirli Suçlardan Hükümlülerin Oy Kullanması.....	30
Sandık Seçmen Listesinde Adları Yazmayan Kişiler, O Sandıkta Oy Kullanabilirler mi?.....	31
Oy Kullanma Bitiminin İlanı	33

5. Oy Döküm Ve Sayımı..... 34

Başlamadan Önce: 34

Sayım Ve Döküm Başlamadan Önce

Yapılacak İşler..... 34

Seyyar Sandık Kurulu İle İlişkilendirilen Sandıklarda

Sayım ve Döküm Başlamadan Önce Yapılacak İşler 34

Sayım ve Dökümün Açık Olması ve Sayım Düzeni 35

Sayım..... 36

Oy Pusulaları ve Zarflar..... 36

Kullanılmayan Birleşik Oy Pusulaları ve Zarflar 36

Sandıkların Açılması: 37

Zarfların Açılması 39

Zarfların Açılması ve Oyların Sayım ve Dökümü

(138 Sayılı Genelge 41 Madde) 39

Geçerli Olmayan Oy Pusulaları

(138 Sayılı Genelge 42 Madde) 40

Hesaba Katılan ve Katılmayan Oy Pusulaları 41

Mahalli İdare Seçimlerinde, Seçim Sonuçlarının Sayım

ve Döküm Cetvellerine Geçirilmesi; 42

Müşahitlerin Oy Pusulalarını Denetlemeleri 47

6. Sonuç İlanı Ve Sorumluluklar 48

Sandık Sonuç Tutanağının Düzenlenmesi ve İlânı 48

Sandık Sonuç Tutanağının Düzenlenmesi

Tutanağa Geçirilecek Bilgiler Nelerdir? 48

Sandık Sonuç Tutanaklarının İlânı: 51

Sayıma İlişkin Kâğıt ve Belgelerin Paketlenerek Torbaya

Konulması..... 52

Pusula Ve Seçim Araçlarının Teslimi:.....	53
Sayıma İlişkin Torbanın (Kâğıt Ve Belgelerin) İlçe Seçim Kurulu Başkanına Veya Görevli Geçici İlçe Seçim Kurulu Başkanına Teslimi	53
Sandık Kurullarınca Kullanılacak ve Düzenlenecek Basılı Kâğıtlar	55
7. İtiraz Ve Şikayetler	57
İtiraz ve Şikayet Aynı Şey midir?.....	57
Şikayet.....	57
Şikâyete Yetkili Kimseler	57
Şikayetin Süresi	58
Şikayetin Şekli	58
Şikayet Üzerine Sandık Kurulunun Yapacağı İşlemler;	58
Şikâyetin Karara Bağlanması	59
İtiraz	59
İtiraza Yetkili Kimseler;	60
İtiraz Süresi;.....	60
İtirazın Şekli ve Sandık Kurullarının İtirazı İlçe Seçim Kuruluna Ulaştırması.....	61
İtiraz Üzerine Verilen Kararların Uygulanması	61
Şikâyetin Veya İtirazın Sandık İşlerini Durdurmayacağı.....	62
Kararların Bildirilmesi Ve Tebliği.....	62
8. Seçim Günü: Seçim Öncesi Sorumluluklar	63
Sandık Başına Saat Kaçta Geleceğiz?	63
Yemin:.....	63

Pratik Bilgiler	64
Sonuç	65
2. Ek Bilgiler	66
2/A- Seçim Suçları, İtiraz ve Şikayet.....	66
2/B- Şikayet ve İtiraz Dilekçesi Örnekleri	66
2/C- YSK Kararları ve Genelgeler	66
2/A-Seçim Suçları, İtiraz ve Şikayet.....	66
Kurullara Karşı İşlenen Suçlar	66
Kurul Üyelerinin Sorumluluklarına İlişkin Suçlar.....	67
Seçmen Kütüğüne İlişkin Suçlar	67
Propaganda Toplantılarına İlişkin Suçlar	70
Toplantı Heyetlerine Karşı Suçlar	70
Oy Kullanımına İlişkin Suçlar.....	71
Adaylık Hükümlerine Aykırı Hareketler Ve Propaganda Yapamayacak Olanlar	71
Matbu ve İlan Tahribi	72
Oy Vermeye İlişkin Suçlar.....	72
Oy Sandığı Üzerinde Suçlar.....	73
Oy Verme Sonucuna Tesir Edecek Haller	74
İtiraz Ve Şikayet.....	75
Seçim Gününe İlişkin Yasaklar.....	75
31 Mart 2024 Tarihinde Gerçekleştirilecek “Mahalli İdareler Geneli Seçimi” Bağlamında Oluşturulan İstanbul Barosu Seçim Güvenliği Yardım Masasına Avukatlardan Gelen Sorular ve Cevapları	81

ÖNSÖZ

Sevgili Meslektaşlarımız;

Demokrasinin temelini teşkil eden seçimlerin adil bir şekilde yapılıp tamamlanabilmesi için, kasten veya yanlışlıkla yapılabilecek hatalı uygulamaların tümüne engel olmak mümkündür. Bu konuda en önemli görev, Sandık Kurulu görevlileri ve yine sandık başındaki müşahitler yani gözlemcilerine ait olduğundan, onlara vereceğimiz hukuki desteğin önemi de açıktır. Sandıklara ve oyumuza sahip çıkmak hepimizin sorumluluğudur.

Bu çalışma, Seçim Kanunu ile YSK 138, 138/II, 139 sayılı Genelgesi doğrultusunda, seçimlerde uygulanacak ve dikkat edilmesi gereken hususların neler olduğunu bilgilendirme amaçlıdır.

Sandık kurulu üye ve müşahitler ile seçmenlerin seçim günü yaşayacağı hukuka aykırı uygulamalara karşı, avukatlar olarak işlem ve eylemlerin usul ve yasaya uygun yapılmasını temin etmek amacıyla bu kitapçık hazırlanmıştır.

31 Mart 2024 Seçimlerinde seçim hukuku çalışmalarımıza destek veren, emeği geçen tüm meslektaşlarımıza teşekkür ederiz

İSTANBUL BAROSU

1. SEÇİMDE SANDIK GÜVENLİĞİ İÇİN AVUKATLARIN BİLMESİ GEREKENLER

1. GİRİŞ

- **298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun** esas alınarak YSK tarafından yayımlanan;
- 138 sayılı genelge; Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde **sandık kurullarının** oluşumu ile görev ve yetkilerini, yapacakları iş ve işlemleri, oy verme şeklini, şikâyet ve itirazlar ile ilgili esas ve usulleri kapsar.
- 138/II sayılı genelge; Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde **seyyar sandık kurullarının** oluşumu ile görev ve yetkilerini, yapacakları iş ve işlemleri, oy verme şekli ile ilgili esas ve usulleri kapsar.
- 139 sayılı genelge; “Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde İl, İlçe ve Geçici İlçe Seçim Kurullarının Görev ve Yetkilerini kapsar.
- 31 Mart 2024 Pazar günü yapılacak Mahalli İdareler Genel Seçimleri kapsamında: İl genel meclisi üyelerinin (Büyükşehir belediyeleri dışında), Büyükşehir Belediye başkanı, Belediye başkanı, Belediye meclisi üyeleri ve muhtarlık ve ihtiyar heyeti üyelerinin seçimleri hakkında bu genelgeler hazırlanmıştır.

KİTAPTA: İstanbul ili mahalli idareler genel seçiminde İstanbul’un büyük şehir belediyeleri kapsamında olması nedeniyle il genel meclisi üyelikleri seçimi hariç tutulmuştur.

298 Sayılı kanununun 24. Maddesinde, bu kanunun altıncı maddesine tespit olunan büyük şehir meclisi üyeleri her ilçe ve ilk kademe belediyesi için seçilmiş olan asıl üyelerin

seçiliş sıralarına göre baştan başlayarak yeter sayıya kadar inmek suretiyle bulunur ve yedek üyeliklerde aynı usul ile hesaplanır.

SEÇİM GÜNÜ

- Oy verme işlemi Türkiye genelinde saat 08:00'da başlar.
- Sandık Kurulu'nda görev alan kişilerin ve müşahitlerin, oy verme işlemi başlamadan en geç 1,5 SAAT ÖNCE, yani saat 06:30'da görevli oldukları sandıklarda bulunması gerekir.
- Sandık Kurulu Başkanı, içerisinde mühür (EVET / TERCİH) ve Sandık Kurulu Mühürü bulunan ağız kapalı keseyi ve içerisinde oy pusulalarının ve zarfların olduğu paketleri açmadan sandık başına getirmelidir.

Sandiğın konulacağı yerin belirlenmesi

- Sandiğın konulacağı yer ilçe seçim kurulunun denetiminde sandık kurulunca kararlaştırılır.
- Sandiğın konulacağı yerlerin belirlenmesinde, seçmenin oyunu kolaylıkla, serbestçe ve gizli şekilde verebilmesi göz önünde bulundurulur.
- Engelli seçmenlerin kayıtlı olduğu sandık seçmen listelerine ait sandıklar, bunların rahatlıkla ve kolaylıkla oy kullanmalarını sağlamak amacıyla İlçe seçim kurulunca belirlenen binaların uygun yerlerine konulur (298/36-7, 74).
- Ceza infaz kurumlarında ilçe seçim kurulu başkanı ile birlikte sandiğın konulacağı yeri sandık kurulu başkanı tespit eder, bu tespitte cezaevi yönetiminin görüşü alınır.
- Kışla, karargâh, ordugâh gibi askeri bina ve tesislerle, karakollara ve parti binalarına, muhtarlık odalarına ve mabetlere sandık konulamaz (298/74).

- Ayrıca **cep telefonu, fotoğraf veya film makinesi gibi görüntü kaydedici veya haberleşme sağlayıcı cihazlarla oy verme yerine girilmesinin yasak olduğunu** ve cezasının bulunduğunu, bu tür cihazların oy verme işlemi bittikten sonra iade edilmek üzere sandık kuruluna bırakılması gerektiğini belirten levhalar (Örnek: 20) sandık çevresinde herkesin görebileceği yerlere asılır (298/92). (138 Sayılı Genelge 10.md.)

Sandık çevresi:

- Sandık çevresi, **oy sandığının konulduğu ve sandık kurulunun görev yaptığı oda, bölüm veya bu amaçla oluşturulan yerdir.** (298/81). (138 Sayılı Genelge 15.md.)
- Sandıkların ve oy kabinlerinin üzerinde Yüksek Seçim Kurulu ibaresi ve logosu bulunur. (298/68)

Sandık çevresinde kimler bulunur?

1. Sandık kurulu başkan ve üyeleri,
2. Adaylar,
3. Milletvekilleri,
4. Sandık bölgesinde kayıtlı seçmenler,
5. Müşahitler,
6. Bina sorumluları,
7. Çağrı veya ihbar üzerine gelen kolluk güçleri,
8. Siyasi partilerin seçim kuruluna bildirdikleri itiraza yetkili kişi ve temsilciler, seçim kurullarınca daha önce verilmiş belgeleriyle sandık çevresinde bulunabilirler.
9. Medya mensuplarının sandık çevresinde, sandık başı işlemlerine engel olmamak şartıyla, haber amacıyla görüntü ve bilgi elde etmeleri serbesttir (298/82-2) (138 Sayılı Genelge 16.md.)

SANDIK KURULU VE SEYYAR SANDIK KURULU NASIL OLUŞUR?

- Sandık Kurulu, biri başkan olmak üzere toplam 7 üye ile, oy verme işlemi başlamadan 1 saat önce (saat 07:00'da) oluşur
- İlçe Seçim Kurulu, kurulan her seyyar sandığı, o ilçede bulunan bir sabit sandık ile ilişkilendirir.
- Sandık Kurulu başkan dahil 4 üyenin altına düşerse, etrafta bulunan okur-yazar kişiler tarafından bu eksik kapatılır. Bu noktada müşahitler sandık kuruluna girme talebinde bulunmalıdır.

SEYYAR SANDIK KURULLARI!

- İlçe seçim kurulu başkanı, ulaşım, seyyar sandık sayısı, sabit sandık kurulan binaların konumu ve sandık sayılarını dikkate alarak seyyar sandık kurulu ile sabit bir sandık kurulunu ilişkilendirir.
- Seyyar sandık kurulu üyeleri normal sandık kurulu üyeleri gibi belirlenir.
- Seyyar sandık kurulu, seçmenlerin adreslerine göre bir güzergâh belirler ve sandık seçmen listesinde kayıtlı olan tüm seçmenlerin bildirdikleri adreslere tahsis edilen araçla gider.
- Parti müşahitleri araçta yer yoksa kendi araçlarıyla sandığa eşlik edebilir.
- Onaylı seyyar sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen, oy verme yetkisine sahiptir.
- Seçmenin, gizliliği ihlal etmeyecek şekilde oy vermesi sağlanır.
- Adreste seçmenin bulunmaması veya makul sürede kapının açılmaması durumunda, bu husus sandık seçmen listesine

şerh düşülür ve aynı zamanda tutanak defterine işlenerek imza altına alınır. Bu durumda o seçmenin adresine tekrar gidilmez. (138/II Sayılı Genelge 14.md.)

Sandık çevresinde düzeni kim sağlar?

- Sandık çevresinde düzeni sağlamak “Sandık Kurulu Başkanına” aittir.

Sandık çevresi dışındaki inzibat tedbirleri

- Sandık çevresi dışında, zabıtaya emir verme yetkisine sahip makamlarla, zabıta amir ve memurları tarafından alınacak tedbirler, seçmenin sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müştemilatına serbestçe girmesini engelleyici veya güçleştirici mahiyette olamaz (298/85). (138 Sayılı Genelge 17.md.)

Sandık Kurulu Üyesi ve Müşahit Görevleri Aynı mıdır?

- Sandık kurulu üyelerinin ve müşahitlerinin görev ve sorumlulukları farklıdır.
- Sandık kurulu üyeleri, oy verme, sayım ve döküm işlerini yürüten kuruldur.
- Müşahitler ise, siyasi partilerin şikayet ve itiraza yetkili gözlemcileridir. Müşahitlere “gözlemci” de denilebilir.
- Partilerin her sandıkta hem bir sandık kurulu üyesi, hem de bir müşahidi bulunabilir.
- İstanbul Barosu Başkanlığımızın “Her Okulda Bir Avukat” çalışmasıyla, okullarda ve sandıklarda bulunan parti görevlileri yanında bir avukat da bulunması amaçlanmaktadır. Çıkabilecek sorunların çözümü için sandık görevlileri ve müşahitlerin, o okulda, sandıklarda bulunan avukatla irtibat halinde olması önemlidir.

2. SANDIK ÇEVRESİNDEKİ GÖREVLİLER

Sandık kurulu kimlerden oluşur?

- Bir başkan, 6 (altı) asıl, 6 (altı) yedek üyeden oluşur. Asıl üyeler ile toplanır.
- Sandık kurulu üyeleri, sandık başında resmi görev yapar. Oy pusulasını ve zarfı vatandaşa veren, kimlik kontrolü yapan, seçim bittikten sonra sandığı açıp oyları sayan ve tutanağı düzenleyen kurulun üyeleridir.
- İlçede görev yapan tüm kamu görevlilerinin (298 sayılı Kanununun 26.maddesinde sayılanlar hariç) listesi, mülki idare amiri tarafından yerleşim yeri adresleri esas alınmak suretiyle ilgili ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilir. İlçe seçim kurulu başkanı, bu kamu görevlileri arasından ihtiyaç duyulan sandık kurulu başkanı sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişiler arasından mani hali bulunmayanları sandık kurulu başkanı olarak belirler.

Sandık kurulu başkan ve üyelerinden gelmeyen olursa ne olacak?

- Sandık kurulu başkanının göreve gelmemesi halinde, kamu görevlileri arasından belirlenen üye, bu üyenin de bulunmaması durumunda en yaşlı üye kurula başkanlık eder. (298/22).
- Eğer sandık kurulu üyelerinden eksik varsa; gelmeyen üye yerine, aynı partinin gönderdiği yedek üye geçer. Sandık başkanı gelmemişse veya bırakıp gitmişse nüfus cüzdanı kayıtları esas alınarak, kurulun en yaşlı partili olmayan üyesi başkanlık eder. Yaş konusunda uyuşmazlık çıkarsa resmi kimlik belgesindeki bilgi esas alınır. Doğum tarihlerinin de aynı olması durumunda ad çekilir.

- Göreve gelmeyen veya bırakıp giden başkan yahut üyenin yerine görevlendirilen kişi, önceki başkan veya üye daha sonra gelse dahi görevini sürdürür.
- Sandık Kurulu Başkanı ve üç üyenin hazır olması halinde sandık kurulu kurulmuş sayılır, eksik üyeliklerin tamamlanması yoluna gidilmez. (138 Sayılı Genelge 9 mad.)

Sandık Kurulunun görevleri nelerdir?

- Sandık kurullarının başlıca görev ve yetkileri şunlardır:
 - a) Sandık çevresinde düzenin sağlanması, [Sandık çevresinde düzenin sağlanması sandık kurulu başkanına, sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müştemilatında (binanın bahçesi müştemilata dahildir.) ise bina sorumlusuna aittir. Bina sorumlusunun bulunmadığı yerlerde ise bu yetki, en küçük numaralı sandık kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye tarafından kullanılır (298/71-1, 82/1)].
 - b) İlçe seçim kurulunca belirlenen bina, yapı ve benzeri yerlerde, sandığın konulacağı yeri tayin etmek ve sokak başlarına bu yeri göze çarpacak surette gösterir işaretleri koymak veya alışılmış araçlar ile duyurmak (298/71-2),
 - c) Ceza infaz kurumlarında cezaevi idaresinin de görüşü alınarak ilçe seçim kurulu başkanının gözetiminde sandığın konulacağı yeri belirlemek (298/85-A),
 - d) Görev yaptığı sandığın seçmen listesinde kayıtlı olmayıp da, başka bir sandık seçmen listesinde kayıtlı olan sandık kurulu başkan ve üyelerine, bina sorumlularına, görevli olan kolluk güçlerine ve ilçe seçim kurulu tarafından sandık kurulu üyelerini görev yerlerine ulaştırmak için görevlendirilen kişilere ilçe seçim kurulundan aldıkları belgelere istinaden oy kullandırmak, oy kullandıkları seçmen listesinin sonuna yazmak, imzalarını almak ve belgeleri ilçe seçim kuruluna teslim etmek,

- e) Sandıktan çıkan zarfları, oy pusulalarını saymak, dökümlerini ve sonuçlarını tutanağa geçirmek,
- f) Hesaba katılan ve geçerli sayılan oy pusulaları, sandık kurulunca düzenlenen tutanaklar, sayım ve dökümde kullanılıp alt tarafı kurulca imza edilen sayım cetvelleri, hesaba katılmayan, geçerli sayılmayan veya itiraza uğrayan oy pusulaları ve hesaba katılmayan zarflar, tutanak defteri, kurulca mühürlü ve imzalı ayrı ayrı paketler halinde kurulun mührü ile mühürlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından imzalanıp bir torbaya konularak, kurulun bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna, sandık kurulu başkanı ve siyasi partili üyeler arasından ad çekme ile seçilecek en az iki üye tarafından götürülüp teslimini sağlamak (Kurulun diğer üyeleri ile müşahitler de isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanmak suretiyle katılabilirler.) (298/107-1-2),
- g) Oy verme işleri hakkında ileri sürülecek şikâyet ve itirazları incelemek ve karara bağlamak, kararları tutanak defterine geçirerek altını imzalamak (298/71-3-4),
- h) Sandık kurulu tutanak defteri ile gerekli diğer tutanakları düzenlemek ve altını imzalamak,
- i) Oyların sayım ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemler ve sandıkla ilgili kararları vermek,
- j) Sandık kurullarının kararları, oyların sayımı ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine yapılan itirazları ilçe seçim kuruluna göndermek (298/128-3),
- k) Kanunlarla ve Yüksek Seçim Kurulu genelge ve kararları ile verilen diğer görevleri yapmak (298/71-6). (138 Sayılı Genelge 6.madde)

Oy verme gününde sandık kurulunun toplanma zamanı ve hemen yapacağı işler

- Sandık kurulu başkan ve üyeleri, sandık kurulu oy verme günü olan 23 Haziran 2019 Pazar günü göreve başlamadan önce, oy verme saatinden en az bir saat önce sandık başında toplanarak ilk iş olarak sandık başında bulunanlar önünde 138 Sayılı Genelge'nin 8. Maddesinde gösterilen şekilde and içer.
- Başkan, ilçe seçim kurulundan kontrol ederek teslim almış olduğu keseyi açarak içerisinde bulunan sandık kurulu mührünü ve ayrıca "TERCİH" veya "EVET" mührünü masanın üzerine koyar.
- Bundan sonra seçim sandığının boş olduğunu orada bulunan sandık kurulu üyeleriyle müşahitler önünde tespit ederek sandığın kapağını kapatır ve kapağı mühür bozulmadan açılmayacak şekilde sandık kurulu mührü ile mühürler.
- Sandık kurulu; and içme, sandığı yerleştirme, kapalı oy verme yerini düzenleme işini bitirdikten sonra hazır bulunanlar önünde ilçe seçim kurulu başkanlığından teslim aldığı ve filigranlı kâğıttan üretilmiş, üzeri Yüksek Seçim Kurulunca numaralanıp mühürlenerek paketlenmiş birleşik oy pusulası paketini açıp, tümünü sayar; birleşik oy pusulalarının her birinin arkasını sandık kurulu mührü ile mühürler ve birleşik oy pusulalarının sayısı ile her birinin arkasının sandık kurulu mührüyle mühürlenmiş olduğunu tutanak defterine geçirir.
- Sandık kurulu ilçe seçim kurulundan teslim alınan filigranlı kâğıttan üretilmiş ve ön yüzünün sol üst köşesinde Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi ve ilçe seçim kurulu başkanlığı mührünü taşıyan sarı renkte bastırılmış olan oy zarflarını sayar, her zarfın üzerine sandık kurulu mührünü basar ve zarfların sayısı ile her birinin ön yüzünün sandık

kurulu mührüyle mühürlenmiş olduğunu tutanak defterine geçirir.

- Birleşik oy pusulaları ve zarflar masanın üzerine düzenli bir şekilde konulur.
- Sandık kurulu, sandık numarasını gösteren etiketi sandığın önüne yapıştırır.
- Sandık kurulu, yaptığı tüm bu işlemleri bu Genelge gereğince tutanak defterine geçirip imzalar (298/77). (138 Sayılı Genelge 24.madde)

Özetle Sandık kurulu;

- Seçim için (138 sayılı genelgenin 7.maddesinde belirtilmiş) ön hazırlıkları yapar,
- Saat 07.00 de sandık başına toplanarak yemin etmesinin ardından, “EVET” ya da “TERCİH” mührünü masanın üzerine koyarak, sandığın boş olduğunun tespit eder ve oy sandığını, oy zarf ve pusulalarını mühürler,
- Seçim sırasında kimlik kontrolü yapar, seçmenin adının seçmen listesinde bulunup bulunmadığını kontrol eder,
- Oy pusulasını ve zarfı vatandaşa verir, gerekirse nasıl oy kullanacağını seçmene açıklar,
- Oy verme işleminden sonra seçmenin imzasını alır,
- Seçim bitiminde sandığı açıp oyları sayar,
- Sandık seçim sonuç tutanağını düzenler,
- Şikayetleri karara bağlar,
- Yapılan her işlemin tutanaklarını düzenler,
- Sonuç tutanağı, diğer malzemeler ve belgeleri İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı'na ulaştırır.

Sandık Kurulu Kararlarını Nasıl Alır?

- Alınan kararlar konusunda kurul arasında anlaşma sağlanamadığı takdirde, üyelerin yarısının bir fazlasının alacağı karar ile işlem yapar.
- Oyların eşitliği halinde, başkanın katıldığı tarafın kararı ile karar verilmiş sayılır.
- Kararlar tutanak altına alınır. (138 Sayılı Genelge 20 madde.)

“Müşahit” kime denir, görevleri nelerdir?

- Müşahit, sandık işlemlerini takip etmek üzere, siyasi partilerin ve adayların kamu hizmetinden yasaklı olmayan ergin kişiler arasından belirlediği, oy kullanma, sayım-döküm, tasnif ve tutanakların tutulması işlemlerini takip eden yetkiliye denir.
- Siyasi partilerin müşahitleri ile adayları, sandıkbaşı işlemlerini takip etmek üzere hazır bulunabilirler.
- Müşahit, seçimin tarafsız bir şekilde yürütülüp yürütülmediği, sandık kurulunun görevini gerektiği şekilde yapıp yapmadığı gibi hususları denetler. Gerekirse itiraz ve şikayet hakkını kullanır. Öncelikle çıkan sorunlarda okulun görevli avukatını arayarak, koordineli bir şekilde müdahale yapılması istenebilir, bu durum avukatların çözüm sürecine etkide bulunduğu alanlardan biridir.
- Sayım esnasında sayım masası başında hazır bulunan parti müşahitlerinin sayısı beşten fazla ise, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde ad çekme suretiyle, sandık başında kalacak beş parti müşahidi her biri ayrı partiden olmak üzere tespit edilir. Diğer müşahitlerle bağımsız aday müşahitleri için sayım işlemi yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır.

- Sandık çevresi dışında açık bir müşahit sayısı sınırlaması bulunmamaktadır. Ancak; Müşahitlerin görev kapsamının tek sandık çevresi ile sınırlı olup olmadığı konusunda yine açık bir hüküm bulunmamakla birlikte, 298 sayılı Kanunun 82. maddesinde sandık çevresinde bulunabilecek kişilerin kimler olduğu belirtilirken "o sandık çevresinde görevli olan müşahit" olarak anılmıştır.
- Seçim bitip oylar sayıldığında, oy sayılarının yazıldığı mühürlü tutanağın bir örneğini İlçe Başkanlığı'na ulaştırır.

Müşahidin sandık başında bulunma hakkı:

- Sandık sürecinin başından itibaren, müşahitlerin de, tüm işlemleri takip etmek ve denetlemek, tutanağa geçirmek ve gerektiği yerlerde itiraz ve şikâyet etmek üzere sürekli sandık çevresinde kalma hakkı vardır. Bu yasal hak, hiçbir şekilde engellenemez.
- Müşahitlerin sandık kurulunda eksiklik olduğu taktirde görev alabilmesi için ant içmeden evvel 6:30'da görevli olduğu okulda hazır bulunması önemlidir.
- Müşahitler, bu yasal hakkın engellenmesi durumunda, derhal avukatlarla iletişime geçeceklerdir.

Müşahidin ve sandık kurulu üyelerinin oy kullanması:

- Müşahit, kendi görev alacağı sandıktan başka bir sandıkta oy kullanacak olabilir. Bu durumda, sabah saat 08.00'de oy vereceği sandıkta oyunu kullanıp derhal müşahit olarak görevli olduğu sandığa gitmelidir.
- Sandık kurulu üyeleri ise, zaten görevli oldukları sandıkta oy kullanırlar.

3. SEÇİM GÜNÜ: SANDIK ÇEVRESİ YASAKLARI VE KURALLAR

Seçim günü yasakları:

- **Propaganda yasağı:** Sandık alanında hiç kimse, başkalarının görebileceği şekilde bir siyasi parti veya adaya ait rozet, amblem veya benzeri işaretler veya propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz; yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda yapamaz (138 Sayılı Genelge 16 madde.)
- **Alkol yasağı:** Oy verme günü, alkol yasağı vardır ve uyulması zorunludur.
- **Silah yasağı:** Oy verme günü, emniyet ve asayiş korumakla görevli olanlardan başka hiçbir kimse, köy, kasaba ve şehirlerde silah taşıyamaz.

Görevli olmayan yabancı şahıslar:

- Sandık çevresinde, sandık kurulu başkan ve üyeleri, adaylar, milletvekilleri, o sandık bölgesinde kayıtlı seçmenler, siyasi partilerin seçim kuruluna bildirdikleri itiraza yetkili kişi ve temsilciler ve görevli müşahitler ile bina sorumluları ve çağrı, ihbar üzerine gelen görevli kolluk güçlerinden **başka kimse bulunamaz.**
- **Telefon, ses ve görüntü kayıt cihazı:**
- **DİKKAT ÇOK ÖNEMLİDİR: Seçmenlerin yanlarında telefon, fotoğraf makinesi, herhangi bir kayıt cihazı var ise oy vermeden önce sandık görevlilerine bu cihazların tümünü bırakmaları gerekir.**

Sandık kurulunca çağrılmamış, üniformalı güvenlik görevlileri:

- Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri dışında, özel güvenlik görevlileri ve belediye zabıtaları gibi görevliler de dâhil olmak üzere resmî üniforma ve silah taşıyan kimseler sandık alanına giremezler.

Medya sandık alanına girebilir mi?

- Medya mensuplarının sandık çevresinde sandık başı işlemlerine engel olmamak şartıyla, haber amacıyla görüntü ve bilgi elde etmeleri serbesttir. (138 Sayılı Genelge 16 mad.)

4. SEÇİM GÜNÜ: OY VERME

Oy verme ne zaman başlar, ne zaman biter?

- YSK'nın bildireceği istisnai haller dışında saat 08.00'de başlar ve 17.00'de biter. (138 Sayılı Genelge 23 madde.)

Oy verme işleminin biteceği saat geldiğinde hala seçmen varsa ne olacaktır?

- Bitiş saati geldiği halde, sandık başında oy vermek için bekleyen seçmen varsa, bunlar sandık başkanı tarafından sayılır, kimlikleri tespit edilir ve sıra ile oyları kullandırılır.
- Oy verme bitiş saatinden (saat 17.00) sonra sandık başına gelen seçmen oy kullanamaz.298 Sayılı Kanun 298/89,96) (138 Sayılı Genelge 23 mad.)

Sandık başında oylarını vermek üzere bekleyen seçmenler varsa, sandık kurulu başkanı bunları saydıktan ve kimliklerini aldıktan sonra sıra ile oy kullanmalarına izin verilir.

Kimler oy kullanabilir?

- İstisnai haller dışında, ancak **“onaylı sandık seçmen listesinde”** adı yazılı olan kişiler oy kullanabilirler.
- 298 sayılı Kanun'da sayılan istisnalar dışında, sandık seçmen listesinde kaydı olmayanların oy kullanmalarına izin verilmez.
- **Ancak kesinleşen muhtarlık bölgesi askı listelerinde adı yazılı olduğu veya bu listelere yazılması için askı süresi içinde başvurduğu ve listeye kaydedilmesine karar verildiği halde,** çoğaltılarak sandık kurullarına verilen sandık seçmen listelerinde **ismi yer almayan seçmenlerin,** muhtarlık bölgesi askı listelerinin kesinleşmesine bakılmaksızın, ilçe seçim kurulundaki liste ile oy verecekleri

sandık seçmen listesine **ilave edilmelerine, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından karar verilir** ve seçmene bu yolda verilecek bir yazı ile sandık kuruluna başvurması ve listeye dâhil edilmek suretiyle seçmenin **oy kullanması sağlanır** (298/86-2).

- Her seçmen, kanunda sayılan istisnalar dışında, hangi sandık seçmen listesinde kayıtlı ise ancak o sandıkta oy kullanabilir.
- Bir seçmen, aynı seçim türü için birden fazla oy kullanamaz.
- Oy verme gününe kadar, haklarında seçme yeterliliğini kaybettiğine dair yetkili mercilerden resmî belge gelmiş bulunan seçmenler ile tutuklu sandık seçmen listesine kaydedilmiş olup da tahliye edilen veya taksirli suçlar dışında bir suçtan hüküm giyerek cezası kesinleşenlerin durumlarını gösteren resmî belge gelmiş bulunanlara, seçmen listesinde kayıtlı olsalar bile ceza infaz kurumunda oy kullandırılmaz ve bu husus sandık kurulunca tutanağa geçirilir (298/86).

Kimlik Tespiti:

- Sandık başına gelen seçmen;
- Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan;
- Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı,
- Geçici Kimlik Belgesi,
- Nüfus cüzdanı,
- Resmî dairelerce verilen soğuk damgalı kimlik kartı,
- Pasaport, evlenme cüzdanı,
- Askerlik belgesi,
- Sürücü belgesi,
- Hâkim ve savcılar ile

- Yüksek yargı organı mensuplarına verilen mesleki kimlik kartı,
 - Avukat kimlik kartı,
 - Noter kimlik kartı,
 - Askerî kimlik kartı
- gibi kimliğini tereddütsüz ortaya koyan resimli, resmî nitelikteki belgelerden birini başkana verir ve seçmen sıra numarasını söyler.
- Bu belgelerden birini vermeyen seçmen oy kullanamaz. (298/87, 91).
 - Belediyeler ile köy veya mahalle muhtarlarınca düzenlenip onaylanan kimlik belgeleri seçmenin kimliğinin tespitinde geçerli değildir (298/87).
 - Üzerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası olmayan resimli ve resmî bir kimlik belgesi ibraz eden seçmenin oy kullanabilmesi için, bu belgelerin yanında ayrıca seçmen bilgi kâğıdını veya nüfus müdürlüklerince verilmiş nüfus kayıt örneğini ibraz etmesi şarttır.
 - E-DEVLETEN ŞAHSIN KENDİ ALDIĞI, NÜFUS MÜDÜRLÜĞÜNÜN ONAYI OLMAYAN NÜFUS KAYIT ÖRNEKLERİ GEÇERLİ DEĞİLDİR. TÜRK VATANDAŞI OLMAYAN VE OTURMA İZİNİ BELGESİ İLE SEÇİM SANDIĞINA GELENLER OY KULLANAMAZ.
 - Ceza infaz kurumlarında tutuklu ya da taksirli suçlardan hükümlü bulunan seçmenlerden yukarıda sayılan kimlik belgeleri bulunmayanlar için, cezaevi idaresince verilmiş belge, kimlik belgesi yerine geçer (298/87). (138 Sayılı Genelge 29.md)

Oy verme düzeni

- Sandık başında seçmene, vereceği oy hakkında hiçbir kimse müdahale, telkin veya tavsiyede bulunamaz. Hiçbir seçmen oyunu kullandıktan sonra sandık başında kalamaz (298/88).
- Oyunu kullandıktan sonra sandık başından ayrılmayan seçmene başkan uzaklaşmasını hatırlatır. Seçmen yine orada kalırsa, başkan onu kolluk aracılığı ile uzaklaştırır.
- Sandık kurulu başkanı, oyunu kullanmış, mührünü teslim etmiş ve sandık seçmen listesini imzalamış seçmenlerin, seçmen bilgi kâğıdının arka yüzünü imzalayıp mühürledikten sonra kimliği ile birlikte kendisine iade eder. Sandık kurulu başkanları, bu işlemlerin düzenli bir biçimde yapılıp yapılmadığını denetler.
- Zarf ve birleşik oy pusulasını alan seçmenin oyunu kullanmadan önce danışmak veya görüşmek amacı ile başka bir yere gitmesine veya sandık çevresinden başka bir kimse ile görüşmesine izin verilmez.
- Kapalı oy verme yerine girmeyen veya birleşik oy pusulası ile oy zarfını aldığı halde oy kullanmayan seçmenden birleşik oy pusulası, zarf ve mühür geri alınır (298/78, 88, 91, 93, 101; 2839/27). (138 Sayılı Genelge 31.madde)

Oy verme sırasında nelere dikkat edilmelidir?

Oy kullanmada öncelik

- Gebeler,
- Hastalar
- Engelliler öncelikle Oy kullanır.
- Engellilere yardım edenler
- Görevli güvenlik görevlileri

- Yaşlıların

Öncelikle oy kullanmalarına izin verilebilir (298/90). (138 Sayılı Genelge 25.madde)

Engellilerin oy kullanması

1. Görme engelliler,
 2. Felçliler,
 3. Elleri eksik olanlar
 4. Bedeni engelleri açıkça belli olanlar seçim çevresi seçmeni olan ve o sırada sandık çevresinde bulunan akrabalarından birinin, akrabası yoksa diğer herhangi bir seçmenin yardımı ile oylarını kullanabilirler.
- Bir seçmen birden fazla engelliye yardım edemez (298/93-2).
 - **Görme engelli seçmenlere, oy pusularına uygun olarak hazırlanan ve şablon ile oy kullanabilecekleri sandık kurulu başkanı tarafından hatırlatılır. Talep etmeleri halinde oy pusulası sandık kurulu başkanı, akrabalarından biri, akrabası yoksa diğer herhangi bir seçmenin yardımıyla şablona yerleştirilmek sureti ile oylarını kullanabilirler. (138 Sayılı Genelge 26 madde)**
 - Sandık kurulu başkan veya üyeleri, engelli seçmenlere yardım etmek amacıyla oy verme kabinine giremez, oy kullanma sırasında yardım edemez. (138 Sayılı Genelge 26 madde)

Okuma, yazma bilmeyen seçmenlerin oy kullanmaları

- Okuma, yazma bilmeyen seçmenlere, oylarını kullanmaları konusunda başkaları tarafından sandık çevresinde yardım edilemez.

- Okuma - yazma bilmeyen seçmen, sorduğu ve istediği takdirde sandık kurulu başkanı, birleşik oy pusulaları üzerinde bulunan işaretlerden hangisinin hangi siyasi parti veya bağımsız adaya ait olduğunu ve tercih ettiği siyasi parti veya bağımsız adaya, diğer bölüme taşırmamak suretiyle “TERCİH” veya “EVET” mührünü basması ve birleşik oy pusulaları ile birlikte muhtarlık - ihtiyar heyeti/meclisi için hazırlanmış olan beyaz kâğıdı veya beyaz kâğıda basılan, teksir edilen, herhangi bir araçla veya elle çoğaltılan oy pusulasını mühür basmadan katlayıp zarfa koyarak ağzını yapıştırması gerektiğini anlatır.
- Okuma, yazma bilmeyen seçmenlere oy verme sırasında yardım etmek amacıyla oy verme yerine kendisinden başka kimse giremez ve oy kullanma sırasında yardım edemez. (138 Sayılı Genelge 28 madde.)

Fiil ehliyeti bulunmayan yaşlı kişiler ve/veya zihinsel engelli kişiler oy kullanabilirler mi? Böyle bir durumda nelere dikkat edeceğiz?

- Zihinsel engelli vatandaşların ve ayırt etme ehliyeti bulunmayan yaşlıların kanunen oy kullanma hakları yoktur. Ancak seçmen listesinde isimlerinin yanında oy kullanamayacaklarına dair herhangi bir kayıt yoksa oy kullanabilirler. Bu kişilerin paravana kendisinin gitmesine ve yanlarında başka bir kişinin bulunmamasına dikkat edilmelidir.

Tutuklular ile taksirli suçlardan hükümlülerin oy kullanması

- Tutuklular ile taksirli suçlardan hükümlüler yeterli güvenlik tedbirleri alındıktan sonra, ceza infaz kurumları idaresinin belirleyeceği bir düzen içinde oy kullanacakları sandık bölgesine getirilir. Tutuklular ile taksirli suçlardan hükümlülerin

serbest olarak ve gizlilik içinde oylarını kullanmaları sandık kurulu tarafından sağlanır. (138 Sayılı Genelge 27 madde)

Sandık seçmen listesinde adları yazmayan kişiler, o sandıkta oy kullanabilirler mi?

- Hayır, istisnalar dışında kullanamazlar. İSTİSNALARI;138 Sayılı Genelge 32 mad.

İlçe seçim kurulu başkanı, seçimin yapıldığı çevrede oy verme hakkına sahip olduğu halde, (Seçimin yapıldığı seçim çevresindeki seçmen listesinde kayıtlı olması koşuluyla) görev yaptığı

Sandığa ait seçmen listesinde kayıtlı bulunmayan (298/3, 94);

- a) Sandık kurulu başkan ve üyeleri ile bina sorumlularının,
- b) Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinin,
- c) İlçe seçim kurulu tarafından sandık kurulu üyelerini görev yerine ulaştırmak için görevlendirilmiş kişilerin, her birine seçmen olduğunu ve hangi seçimde oy kullanabileceğini gösteren ve sandık seçmen listesindeki bilgileri kapsayan bir belge verir. OR/25, OR/26 (Örnek: 142). Ayrıca, bu seçmenlerin esas kayıtlı olduğu sandık seçmen listesine meşruhat verilmek üzere kayıtlı bulunduğu sandık kurulu başkanlığına durumu yazı ile bildirir.

İl genel meclisi üyeliği seçimi için her ilçe, belediye başkanlığı ve belediye meclisi üyeliği seçimi için her belde bir seçim çevresi olduğu gibi, mahalle muhtarlıkları ile ihtiyar heyetleri seçimi için de her muhtarlık bir seçim çevresidir.

- Bu madde uyarınca, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından kendilerine oy kullanma hakkı bulunduğu ilişkin olarak belge verilen görevliler, bu belge ile görevli oldukları sandık bölgesinde oy verirler.

- Sandık kurulu, bu madde kapsamında oy kullanan kimselerin ilgili belgelerini, oy verme işleminden önce alır. Bu belgeler, diğer seçim evrakı ile birlikte ilçe seçim kuruluna teslim edilir.
- Bu madde uyarınca oy kullanan seçmenlerin ad ve soyadları ile kimlik bilgileri, oy kullandıkları sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak karşısına imzaları alınır (298/94).
- Yukarıda sayılan seçmenlerin sayısı o sandık seçmen listesine dâhil edilmez; oy kullanan seçmenlerin toplamına dâhil edilir. (138 Sayılı Genelge 32 madde)
- Büyükşehir belediye sınırları içinde ancak kayıtlı olduğu ilçe dışında görev alan kişi, yalnız büyükşehir belediye başkanlığı seçimi için oy kullanır.
- Kendi seçim çevresinde ancak kayıtlı olduğu muhtarlık bölgesi dışında görev alan kişi, belediye seçimleri için oy kullanır. Mahalle seçimi için oy kullanamaz.
- Kendi seçim çevresinde ve kayıtlı olduğu muhtarlık bölgesinde görev alan kişi, tüm seçim türleri için oy kullanır.
- Sandık seçmen listesine kayıtlı olduğu il dışında başka bir ilde görevlendirilenler hiçbir seçim türünde oy kullanamazlar.

Dikkat: Geçmiş seçimlerde, seçmen bilgi kağıdı ile başka bir sandıkta oy kullanabilen bazı görevlilerin “mükerrer oy” kullanma girişiminde buldukları yolunda duyurular alınmıştır. Bunu önlemek için, görevlendirme belgesi ile oy kullanmaya gelen kolluk ve diğer görevli personelin, oy kullanmaları halinde, oy kullanan görevlinin ibraz ettiği belgeyi kontrol etmeli, isim, TC. No. ve görevini not alarak bu bilgileri bildirmelidir.

Böylece, izleme merkezinde bu gibi kendi sandığı dışında oy kullanan kişilerin bilgileri toplanacak ve mükerrer oy kullanmaları halinde bu durum ortaya çıkarılabilecektir.

Dikkat: İLÇE SEÇİM KURULLARINCA VERİLMİŞ BELGESİ OLMAYAN HİÇBİR GÖREVLİ VE SORUMLU, KENDİ SANDIĞI DIŞINDA OY KULLANAMAZ.

Oy kullanma bitiminin ilanı

- Oy verme işlemi bittiğinde, kurul başkanı bunu yüksek sesle ilan eder ve oylamanın bittiği saati tutanak defterine geçirir. Oy sandıkları saat 17.00'den önce açılmaz.
- Sandık seçmen listesinde olanların tümü oyunu kullanmış olsa bile oy verme işleminin sona erme saatinden önce sandıklar açılmaz. (298/96). (135 Sayılı Genelge 33 madde)

5. OY DÖKÜM VE SAYIMI

Başlamadan önce:

- Oy verme yerinde hazır bulunanlar, sayım ve dökümü izleyebilirler. Sandık kurulu başkanı, sayımın rahatça yürütülebilmesi için belli bir mesafe belirleyerek gerekli tedbirleri alır.

DİKKAT!

- Sayım ve döküm masasında, sandık kurulu ve müşahitler bulunur.

Sayım ve döküm başlamadan önce yapılacak işler

- Oy verme bitince, kurul başkanı bunu yüksek sesle ilân eder ve oy vermenin bittiği saat tutanak defterine geçirilir. Oy sandıkları Genelge'nin 25. maddesinde belirlenen oy verme bitiş saatinden önce açılmaz (298/96)
- Sandık seçmen listesindeki bütün seçmenlerin oylarını kullanmış olmaları halinde dahi oy vermenin bitim saatinden önce sandıklar kesinlikle açılmayacaktır. (138 Sayılı Genelge 33.madde)

Seyyar sandık kurulu ile ilişkilendirilen sandıklarda sayım ve döküm başlamadan önce yapılacak işler

- Seyyar sandık kurulu ile ilişkilendirilen sandık kurulu, seyyar sandık kurulu gelmeden ve uygunluk teslim tutanağı ile seyyar sandık kuruluna ait zarflar teslim alınmadan kendi sandığını açamaz.

- Bu sandık kurulları, oy sayımına geçmeden önce 138/II sayılı Genelge hükümlerini dikkate alarak işlem yaparlar. (138 Sayılı Genelge 34.madde)

Sayım ve dökümün açık olması ve sayım düzeni

- Sayım ve döküm açık olarak yapılır. Oy verme yerinde bulunanlar sayım ve dökümü izleyebilirler.
- Kurul; çalışmalarını düzenli yürütebilmek bakımından, sayım ve döküm masası etrafında boş kalması gereken kısmı bir karar ile belirtir ve bu kısım etrafında orada bulunanların bu işlemleri izlemelerine engel olmayacak (ip germek gibi) tedbirleri alabilir (298/95).
- Sayım ve döküm sırasında sandığın bulunduğu odanın kapısı açık tutulur (138 Sayılı Genelge 35.madde)

Masa üzerindeki eşyaların kaldırılması, oy verenler sayısının denetlenmesi ve tutanağa geçirilerek ilânı

- Masa üzerinde, sandıktan başka ne varsa kaldırılır. Oy vermenin bittiği saat tutanak defterine geçirilir.
- Bundan sonra sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplamı ile adları hizasındaki imza veya parmak izleri sayılarak oy vermiş olanların toplamı tespit edilerek;
- Büyükşehir belediyesi seçimlerinde BBB/2 (54/1) Örnek sayılı tutanaklara geçirilir ve sonuçları yüksek sesle ilan edilir (298/96).
- Belediye başkanlığı seçimlerinde BB/2 (Örnek 54)
- Belediye meclis üyeliği seçimlerinde BM/2 (Örnek 54/2)
- Köy ve mahalle seçimlerinde KM/2 (Örnek 51)
- SEÇSİS'ten yalnızca A4 (210x297 mm) formatında beyaz

kâğıda çıktısı alınan yukarıda “Örnek” numaraları belirtilen sandık sonuç tutanakları kullanılır. Fotokopi ile çoğaltılmış tutanaklar kullanılamaz. (138 Sayılı Genelge 36.madde)

SAYIM

- Oyların sayım ve dökümüne derhal başlanır, açık ve aralıksız yapılır.
- Yapılacak şikâyet ve itirazlar, işi durdurmaz.
- Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamadan önce, sayım ve döküm cetvellerinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterir. (138 Sayılı Genelge 39.madde)

Oy pusulaları ve Zarflar

Kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarflar

- Oy zarflarından veya birleşik oy pusulalarından kullanılmayanlar sayılır; oylarını veren seçmen sayısına eklenerek kurula teslim edilmiş bulunan birleşik oy pusulası veya zarf miktarı toplamına uygun olup olmadığı tespit edilir.
- Kullanılmayan birleşik oy pusulaları veya zarflar ayrı ayrı paket haline getirilerek mühürlenir, üzerlerine sayıları yazılır.
- Kullanılmayan zarf sayısı; büyükşehir belediyesi seçimlerinde 54/1 Örnek sayılı tutanağa yazılır.
- Sandık kurulu başkanı, “EVET” veya “TERCİH” mühürlerini bir zarfa koyarak bu zarfın ağzını kapatır ve mühürler, kullanılmamış ve paketlenmiş olan birleşik oy pusulaları ve zarflarla birlikte, “EVET” veya “TERCİH” mühürleri konulmuş olan bu zarfı ilçe seçim veya görevli geçici ilçe seçim kuruluna teslim edilecek torbaya koyar ve torbanın bu kısmını sicimle bağlar.

- Bu işlemler bitirildikten sonra sandıktan çıkacak birleşik oy pusulalarının konmasına yarayan torbanın boş olduğu tespit ve ilan olunur. Bütün bu işlemler tutanağa geçirilir (298/97). (138 Sayılı Genelge 37 madde)

Sandıkların Açılması:

- Sandık, yukarıdaki maddelerde belirtilen iş ve işlemler tamamlandıktan sonra, oy verme yerinde hazır bulunanların gözü önünde, sandık kurulu başkanı tarafından açılır.
- Sandıktan çıkan zarflar, sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılır. İki sayım arasında fark olursa, üçüncü sayım yapılarak sonucuna göre işlem yapılır ve o seçimde kullanılan toplam zarf sayısı tespit edilir.
- Tespit edilen zarf sayısı, o seçime ait özel tutanağın (Örnek: 54,54/1,54/2,51) ilgili yerine işlenir.

Bütün zarflar sayıldıktan sonra, geçerli olup olmaması yönünden aşağıdaki şekilde kontrol edilir: (138 Sayılı Genelge 38 madde)

- Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan,
- “Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu” filigranı olmayan kâğıttan imal edilmiş olan,
- Yüksek Seçim Kurulu amblemi olmayan,
- Üzerinde İlçe Seçim Kurulu mührü bulunmayan,
- Üzerinde sandık kurulu mührü bulunmayan,
- Tamamı yırtılmış olan,
- Üzerinde İlçe Seçim Kurulu ve sandık kurulu mührü dışında herhangi bir mühür, imza, yazı, parmak izi veya herhangi bir işaret bulunan zarflar geçersiz sayılır. (298/78-2, 298/98)

- **Ancak, üzerinde sandık kurulu mührü bulunmamasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı, amblemi ve ilçe seçim kurulu mührü bulunan zarflar ile üzerinde leke veya çizik bulursa dahi bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığı kesin olarak anlaşılamayan zarflar geçerli sayılır. (298/98-4)**
- İtiraza uğrayan zarflar ile itiraza uğramadan geçersiz sayılan zarflar, başkan tarafından bir kenara ayrılır.
- Sandık kurulu, bütün zarflar kontrol edildikten sonra, itiraza uğrayan zarfları inceleyerek, geçerli veya geçersiz sayılması yönünde kararını verir.
- Bundan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz oy zarflarının toplam sayısı ayrı ayrı o seçime ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.
- Geçersiz zarflar paketlenir ve paketin üzeri mühürlenerek zarf sayısı yazılır. Bu zarflar saklanır ve kesinlikle açılmaz.
- Bu işlemler yapıldıktan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı ile oy kullanan seçmen sayısı karşılaştırılır.
- Zarf sayısı, oy kullanan seçmen sayısına eşit veya eksik ise başkaca bir işlem yapılmaz.
- Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise eşitliği sağlamak için önce geçersiz zarf sayısı düşülür.
- Geçersiz zarf sayısının düşülmesi halinde de eşitlik sağlanamıyorsa, sandık kurulu başkanı geçerli zarflar arasından, eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişigüzel çeker ve bu zarflar açılmadan derhal yakılarak imha edilir.
- İmha edilen zarf sayısı ilgili tutanağa (Örnek: 51, 54, 54/1, 54/2) yazılır.

- Yukarıda belirtilen işlemler bittikten sonra, geçerli oy zarfları sandığın içine tekrar konularak sayıma geçilir.
- Bütün bu işlemler ayrıca tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.
- Sandıklar, bütün seçimlere ait sayım ve döküm işlemleri bitinceye kadar oy verme yerinden çıkarılamaz (298/98). (138 Sayılı Genelge 38 madde)

DİKKAT: Genelge kendi içinde tutarsız olduğu için henüz oylama başlamadan zarfların sandık mührü ile mühürlenmesi ve bu işlemin tutanağa yazılması çok önemlidir.

Zarfların Açılması

Zarfların açılması ve oyların sayım ve dökümü (138 Sayılı Genelge 41 madde)

- Mahalli İdare seçimleri kapsamındaki Büyükşehirlerde; büyükşehir belediye başkanlığı, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık seçimlerine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır.
- Zarf içinden eksik oy pusulası çıkmış ise eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı ile içinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı toplamı, zarfların açılması bittikten sonra tespit edilip sandık sonuç tutanağına işlenir.
- Zarfın içinden aynı seçim türüne ait birden fazla oy pusulası çıkmış olması halinde, sadece bu seçim türüne ait oy pusulaları hesaba katılmaz, diğerleri hesaba katılır.
- Zarfta kullanılması gereken oy pusulalarından biri veya birkaçı eksik çıksa bile, zarftan çıkan diğer oy pusulaları hesaba katılır. (138 Sayılı Genelge 41 madde)

Geçerli Olmayan Oy Pusulaları (138 Sayılı Genelge 42 madde)

Aşağıda yazılı birleşik oy pusulaları geçerli değildir.

- a) Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan,
- b) Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı bulunmayan,
- c) Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan,
- ç) Hiçbir yerine "TERCİH" veya "EVET" mührü basılmamış olan,
- d) Birden fazla siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılan alanlara "TERCİH" veya "EVET" mührü basılmış olan,
- e) Birden fazla siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılan alana taşmış "TERCİH" veya "EVET" mührü bulunan,
- f) Sandığın ait olduğu seçim çevresinden başka bir seçim çevresi için düzenlenmiş olan,
- g) Bütünlüğü bozulacak şekilde yırtılmış veya koparılmış olan,
- ğ) Üzerine "TERCİH" veya "EVET" mührü dışında veya "TERCİH" veya "EVET" mührü yerine herhangi bir özel işaret, herhangi bir isim, imza kaşesi, mühür veya parmak izi basılmış olan,
- h) Üzerinde siyasi partilere veya bağımsız adaylara ait bölümleri belirgin bir şekilde ve özel olarak karalanmış, çizilmiş veya işaretlenmiş olan,
- ı) Üzerinde yer alan matbu yazıların ve şekillerin dışında yazılar veya harfler veya sayılar yazılmış veya şekiller çizilmiş olan, birleşik oy pusulaları geçerli değildir.

Ancak; aşağıdaki haller oy pusulalarını geçersiz kılmaz:

- a) Zarfların açılması veya oyların okunması sırasında yırtılması,
- b) Bütünlüğü bozulmaksızın bir kısmının kazaen yırtılması,

- c) Herhangi bir şekilde lekelenmiş olup da bunun özel olarak işaret koymak amacıyla yapıldığının anlaşılabilmesi,
- ç) Birleşik oy pusulasının katlanarak zarfa konulması sebebiyle “TERCİH” veya “EVET” mührü ile oy pusulasının arkasına basılan sandık kurulu mühür izinin oy pusulasının diğer kısımlarına geçmesi,
- d) Bir siyasi parti veya bağımsız aday alanına basılan “TERCİH” veya “EVET” mührünün alanları ayıran çizgili bölgeye taşınmış olması,
- e) Başka bir siyasi parti veya bağımsız adayın alanına taşınmamak kaydıyla, siyasi parti veya bağımsız aday alanına birden çok “TERCİH” veya “EVET” mührü basılması,
- f) Yetkili seçim kurulları tarafından gönderilen ve Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı bulunan oy pusulalarının arkasının sandık kurullarının ihmaliyle mühürlenmemiş olması.

Zarftan çıkan oy pusulalarında bir seçim türüne ait olanının geçersiz olması, diğerinin geçersiz sayılmasını gerektirmez.

DİKKAT! Zarfın üzerinde, leke veya çizik olsa bile, bunun işaret koymak amacıyla yapıldığı kesin olarak anlaşılıyorsa, o zarf geçerlidir.

Hesaba katılan ve katılmayan oy pusulaları

- Birleşik oy pusulasında baskıda silinme veya yanlışlık yapılmış olsa bile, hangi siyasi parti veya bağımsız aday lehine kullanılmış olduğu “TERCİH” veya “EVET” mührünün vurulduğu yerden kesin olarak anlaşılan oy pusulaları hesaba katılır.
- Zarfın içinden el ilânı, broşür ya da özel bir işaret, yazı veya şekil taşıyan kâğıt veya işaret amacı taşıyan herhangi bir

madde çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulası hesaba katılmaz.

- Zarfın içerisinde aynı seçim türüne ait birden fazla oy pusulası çıkmış olması halinde, bu seçim türüne ait oy pusulaları hesaba katılmaz. (298/102)

DİKKAT!!

Elektrik kesintisi halinde sayıma itirazla yeniden sayım yapılması istenebilir.

Mahalli idare seçimlerinde, seçim sonuçlarının sayım ve döküm cetvellerine geçirilmesi;

- Sandık kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye, oy zarfını sandıktan teker teker alarak başkana verir. Başkan zarfı açarak içinden çıkan oy pusulasının ön yüzünü herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur.
- Birleşik oy pusulası üzerinde hangi partiye veya bağımsız adaya ait yere “EVET” veya “TERCİH” mührü basılmış ise, o partinin adı veya bağımsız adayın ad ve soyadı okunur.
- Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı ve herhangi bir itiraza uğramadan geçerli sayılan her oy, okunmasını müteakiben, görevli iki üye tarafından, aynı anda sayım ve döküm cetvelinde o siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütündeki rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle ayrı ayrı işaretlenir. Bu işlemin usulüne uygun yapılıp yapılmadığı, sandık kurulu başkanı tarafından sürekli denetlenir.
- Okunan geçerli oy pusulaları ve zarflar, görevli üye tarafından, masa üzerinde düzenli biçimde yerleştirilir ve muhafaza edilir.

- Geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden sonra, hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sandık kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanır ve bu karar, tutanak defterine yazıldıktan sonra mühürlenip imzalanır.
- Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra; itiraz edilmeksizin geçerli sayılan ve her iki sayım ve döküm cetveline işlenen oy sayıları, her siyasi parti veya bağımsız adayın sütununda işaretlenmiş son rakamlar karşılaştırılarak, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oy sayısının iki cetvelde de aynı olup olmadığı başkan tarafından kontrol edilir. Oy sayıları aynı ise, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek sandık sonuç tutanaklarına rakam ve yazı ile işlenir.
- Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları ve kendi hanelerine işlenmiş geçerli oy sayılarını gösterir rakamların her iki görevlinin tuttuğu sayım ve döküm cetvelinde aynı olmaması halinde ikinci sayım yapılır. İkinci sayımda, geçerli tüm oy pusulaları yeniden, tek tek okunarak, boş ve yazısız ayrı iki sayım ve döküm cetveline işlenir. Bu cetvellerdeki oy sayıları aynı ise, her siyasi parti ve bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek sandık sonuç tutanaklarına rakam ve yazı ile işlenir.
- İkinci sayımda kullanılan sayım ve döküm cetvelinde yer alan oy sayıları da aynı çıkmazsa, yukarıda belirtilen usule göre üçüncü sayım yapılır ve kurulun varsa siyasi partili olmayan, yoksa başkan tarafından belirlenecek üyesi tarafından tek

sayım ve döküm cetveline işlenmek suretiyle sonucuna göre işlem yapılır. Birden fazla sayım yapılan hallerde, bu sayımlarda kullanılan sayım ve döküm cetvellerinin üzerine, hangi sayıma ait olduğu büyük harflerle yazılır ve tüm cetveller muhafaza edilir.

- Açılan sandığa ait son oy pusulası okunduktan sonra, sandık başkanı tarafından o sandığa ait açılmayan geçerli zarf olup olmadığı kontrol edilir ve açılan zarfların sayısı ile sandıktan çıkan ve tutanağa işlenmiş olan geçerli zarf sayısı karşılaştırılır ve sonuç tutanak defterine işlenir.
- Geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden sonra, hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünde tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sandık kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanır ve bu karar, tutanak defterine yazıldıktan sonra mühürlenip imzalanır.
- Sandık kurulu kararı ile geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulaları, sayım ve döküm cetvelinde ait olduğu siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütuna işlenir. Bu şekilde geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık sonuç tutanaklarının ilgili yerine işlenir.
- Kararla geçerli sayılan oy pusulaları ayrı ayrı paket yapılarak bağlanır ve paketin üzeri mühürlenerek, sayısı yazılır ve saklanır.
- Geçerli sayılmayan veya hesaba katılmayan oy pusulaları, ayrı ayrı paket yapılarak bağlanır ve paketin üzeri mühürlenerek, sayısı yazılır ve saklanır. Bu oy pusulaları yakılamaz, yırtılamaz ve yok edilemez. Bunların sayısı, o seçim türüne ait sandık sonuç tutanaklarının ilgili yerine işlenir.

- Yukarıda belirtilen işlemler tamamlandıktan sonra, sayım ve döküm cetvelinde siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oyların toplam sayısı, kendi sütununun altına rakamla ve yazı ile yazılır.
- Sayım ve döküm cetvelinde, siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oylar, orada bulunanlara başkan tarafından yüksek sesle ilan edilir.
- Bu ilandan sonra, sayım ve döküm cetvelindeki sonuçlar, ilgili seçim türüne ait sandık sonuç tutanağına okunaklı şekilde işlenir. Bu bilgilerin doğruluğu, sandık başkanı tarafından sayım ve döküm cetveli sonuçları ile karşılaştırıldıktan sonra, ilgili seçim türüne ait sandık sonuç tutanağı başkan ve üyeler tarafından imzalanır ve mühürlenir.
- Bütün bu işlemler, tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.
- SEÇSİS'ten elektronik ortamda alınan sandık sonuç tutanaklarında, her sandık için farklı sandık numarası ve karekod kaydı bulunduğundan, söz konusu tutanakların bilgisayardan sadece A4 (210x297 mm) formatında beyaz kâğıda çıktısı alınır. Bu sebeple fotokopi ile çoğaltılmış tutanaklar kullanılamaz.
- Söz konusu tutanaklar ilçe seçim kurullarınca tarayıcıdan geçirileceğinden buruşturulmaması, katlanmaması, karekodun üzerinin herhangi bir şekilde çizilmemesi, ıslatılmaması vb. hususlara dikkat edilmesi gerekir. Bu nedenle sandık sonuç tutanakları imzalanıp, mühürlendikten sonra ilçe seçim kuruluna teslim edilinceye kadar katlanmadan sığabileceği poşet dosya içerisinde muhafaza edilmelidir.
- Sandık kurulu başkanı, geçerli olan veya hesaba katılacağına tereddüt edilmeyen her birleşik oy pusulasını okudukça cetvel yazıcısı iki üye tarafından, belediye meclisi

üyeliği seçiminde BM/1 (Örnek:49/3), büyükşehir belediye başkanlığı seçiminde BBB/1 (Örnek:49/1), belediye başkanlığı seçiminde BB/1 (Örnek:49/2) sayılı cetvelin özel sütunlarına aşağıdaki şekilde işlenir.

- Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları geçerli her oy pusulası, adlarının altındaki sütuna sıra ile işaretlenir.
- Anılan cetvellerde ilk önce seçime katılmış olan her siyasi partiye bir sütun ayrılmak ve birleşik oy pusulası sırası göz önünde tutulmak koşuluyla, siyasi partilerin adları soldan sağa doğru sütunların yukarısındaki hanelerde ve bundan sonra da varsa her bağımsız adaya bir sütun ayrılmak şartıyla bağımsız adayların ad ve soyadları sütunların yukarısındaki hanelerde yer alır.
- Bu iş bitince ilk oy pusulası hangi bağımsız adaya ve siyasi partiye ait ise, o siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütundaki (1) rakamı çizilir ve bundan sonraki pusula, aynı siyasi parti veya bağımsız adaya ait ise, onun sütunundaki (2) rakamı çizilir. Şayet diğer bir siyasi parti ve bağımsız adaya ait ise, o siyasi parti veya bağımsız adaya ayrılmış sütundaki (1) rakamı çizilir ve işlemler böylece tekrarlanarak pusulaların sonuçları cetvellere işlenir.
- Pusulaların okunmasından sonra her sütunda çizilmiş bulunan son rakam, o sütuna sahip olan siyasi parti veya bağımsız adayın almış olduğu oy sayısını göstereceğinden, bu sayı sütunun altındaki haneye rakamla ve yazı ile yazılır.
- Sonuçlar orada bulunanlara yüksek sesle ilan edilir; tutanak tarih ve imza atılarak kapatılır (298/100). (138 Sayılı Genelge 43 madde)

Müşahitlerin oy pusulalarını denetlemeleri

- Parti müşahitleri, sayım masası başında yer alabilir ve oy pusulalarını görebilirler.
- Ancak, parti müşahitlerinin sayısı beşten fazla ise, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde ad çekme suretiyle, sandık başında kalacak beş parti müşahidi her biri ayrı partiden olmak üzere tespit edilir.
- Diğer müşahitlerle bağımsız aday müşahitleri için sayım işlemini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır (298/100). (138 Sayılı Genelge 44.madde)

6. SONUÇ İLANI VE SORUMLULUKLAR

Sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi ve ilânı

- Sandık kurulu, her seçim türü için ayrı ayrı hazırlanmış sandık sonuç tutanağını iki nüsha olarak, sayım ve döküm işlemleri sırasında elde edilen bilgilere ve sayım ve döküm cetveli sonucuna göre düzenler.
- Bu tutanakların ait olduğu bölümüne, her seçim türüne ilişkin bilgiler eksiksiz olarak işlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından ad ve soyadları yazılarak imzalanır ve sandık kurulu mührü ile mühürlenir. (138 Sayılı Genelge 45. madde)

Sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi Tutanağa geçirilecek bilgiler nelerdir?

Belediye başkanı ve Belediye meclis üyeliği seçimi sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi:

Belediye başkanı seçimlerinde oyların sayımı, sayım ve döküm cetvellerine işlenmesi bittikten ve sandık kurulu başkanı sonuçları ilan ettikten sonra BB/2 (Örnek: 54), Büyükşehir Belediye başkanlığı için BBB/1 (Örnek:54/1), Meclis üyeliği için BM/2 (Örnek: 54/2) sayılı tutanağa aşağıda yazılı bilgiler işlenir:

- 1) Sandığın bulunduğu ilin, ilçenin, seçim çevresinin ve bölgesinin adı ile sandığın numarası,
- 2) Oy vermenin yapıldığı tarih ve gün,
- 3) Oy sandığının sandık kurulu üyeleri ve seçim yerinde bulunanlar önünde açılış saat ve dakikası ile şayet sandık Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen saatten sonra açılmış ise bunun sebebi,

- 4) Oy verme saati bitiminde sırada bekleyen ve oy kullandırılan seçmen sayısı,
- 5) Birden fazla sayım ve döküm yapılmış ise sayısı,
- 6) Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı,
- 7) Varsa Seyyar Sandık Numarası
- 8) Seyyar Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı,
- 9) İlçe seçim kurulundan teslim alınan;
 - > Toplam zarf sayısı,
 - > Kullanılmayarak artan zarf sayısı,
 - > Toplam oy pusulası sayısı,
 - > Kullanılmayarak artan oy pusulası sayısı.
- 10) Sandık ve varsa seyyar sandık seçmen listesinde yazılı olup oy kullanan seçmenlerin sayısı,
- 11) Sandık ve varsa seyyar sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan ancak kanun gereği oy kullanan seçmen sayısı,
- 12) Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı,
- 13) Geçerli oylar;
 - > İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı,
 - > İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulası toplamı,
 - > Geçerli oy pusulalarının toplamı.
- 14) Sandıktan çıkan zarf sayısı,
- 15) Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise, eşitliği sağlamak amacıyla 298 sayılı Kanununun 98. maddesine göre yakılarak yok edilen zarf sayısı.

- 16) Sandıktan çıkan geçerli zarf sayısı,
- 17) Varsa seyyar sandıktan teslim alınan geçerli zarf sayısı,
- 18) Toplam Geçerli zarf sayısı
- 19) Geçersiz oylar;
 - > Sandıktan Çıkan Geçersiz zarf sayısı,
 - > Varsa seyyar sandıktan teslim alınan geçersiz zarf sayısı,
 - > Geçersiz zarf toplamı > Geçersizlik sebebi,
 - > İçinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı,
 - > Zarfın içinden belediye başkanlığı için oy çıkmamış ise eksik oyların sayısı,
 - > Geçersiz sayılan oy pusulası sayısı,
 - > Geçersizlik sebebi,
 - > Hesaba katılmayan oy pusulası sayısı,
 - > Hesaba katılmama sebebi,
 - > Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulası toplamı.
- 20) Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları toplam geçerli oyların yazı ve rakamla belirtilecek sayısı,
- 21) Oy vermede veya oyların sayım dökümünde kanuna aykırılık bulunduğu yolunda yapılan ihbar, itiraz ve şikâyetlerin ve bunlara ait kararların nelerden ibaret buldukları,
- 22) Sayım döküm sonucunun başkan tarafından sandık alanında bulunanlara ilan edildiği. **(Not: Geçerli oy pusulalarının toplamı, siyasi partilerin ve varsa bağımsız adayın almış olduğu geçerli oy sayılarının toplamına eşit olmalıdır.)**
Sayım ve döküm işlemleri tamamlandıktan sonra;

Tüm partilerin aldığı oylar, varsa bağımsızların aldığı oylar ve geçersiz oyların toplamı; oy kullanan seçmen sayısına eşit olması gerekir.

NOT: Sayım döküm cetveli ile sandık sonuç tutanağının imzalanmadan karşılaştırılarak kontrol edilmesi gerekmektedir.

Sandık sonuç tutanaklarının ilanı:

- Seçim türüne göre düzenlenen sandık sonuç tutanağının onaylı bir sureti, sandık kurulu tarafından sandığın konulduğu bina veya yapıda herkesin görebileceği bir yere asılır. Bu tutanak oy verme gününden itibaren bir hafta süreyle asılı kalır.
- Sandık sonuç tutanağının birer sureti, yeteri kadar hazırlanarak sandık kurulu başkanı ve üyelerince imzalandıktan ve mühürlendikten sonra seçime katılma yeterliliği olan ve talep eden siyasi parti ve bağımsız adayların müşahitlerine verilir.
- Bu tutanaklar talep halinde öncelikle sandık kurulunun siyasi partili üyelerine imza karşılığında verilir. Ancak bu halde, o partinin müşahidine ayrıca tutanak verilmez.
- Müşahitlere verilecek sandık sonuç tutanakları, çok yapraklı kopyalı suret biçiminde hazırlanır.
- Sandık sonuç tutanağı verilen müşahit ve sandık kurulu üyelerinin ad ve soyadları ile temsilcisi oldukları siyasi partinin adı veya bağımsız adayın adı ve soyadı sandık kurulu tutanak defterine yazıldıktan sonra tutanağın teslim alındığına dair imzaları alınır.
- Sandık kuruluna, oy pusulasındaki siyasi parti ve bağımsız aday sayısından beş fazla sayıda sandık sonuç tutanağı verilir (298/105). (138 Sayılı Genelge 46 madde)

Sayıma ilişkin kâğıt ve belgelerin paketlenerek torbaya konulması

- Sandık kurulları, her seçim türüne ilişkin kâğıt ve belgeleri ayrı ayrı olmak üzere, ilçe seçim kuruluna teslim etmek için aşağıdaki şekilde hazırlar;
 - a) Zarflar açıldıktan sonra hesaba katılan ve geçerli sayılan oy pusulalarını,
 - b) Zarflar açıldıktan sonra itiraz üzerine geçerli sayılan oy pusulalarını,
 - c) Zarflar açıldıktan sonra hesaba katılmayan oy pusulalarını,
 - ç) Açılmadan geçerli sayılmayıp saklanan zarfları,
 - d) Kullanılmayarak artan ve iptal edilmiş bulunan oy pusulalarını,
 - e) Kullanılmayarak artan zarfları,
 - f) Alt tarafı imzalı sayım ve döküm cetvellerini,
 - g) Sandık kurullarınca düzenlenen Örnek: 51, 54, 54/1, 54/2 sayılı tutanakları,
 - ğ) Geçerli sayılmış zarfları,
 - h) Tutanak defterini,
 - ı) Sandık seçmen listesini,
- Ayrı ayrı paketler halinde sararak, üzerlerine sayılarını yazıp, üstlerini sandık kurulu mührü ile mühürleyip imzaladıktan sonra tamamını torbaya koyup ağzını yine kurul mührüyle mühürler ve imzalar.
- Not: Sandık kurulu başkanı sandık alanında seçimle ilgili hiçbir seçim evrakının unutulmamasına özen gösterir. (138 Sayılı Genelge 52 madde)

Önemli: Müşahitlere, verilen tutanak örneğinin ıslak imzalı ve mühürlü olmasına dikkat etmelidir. Bu tutanak ıslak imzalı ve mühürlü olmazsa, ispat gücü ve hükmü de yoktur.

Dikkat: Eğer sandık kurulu üyesi ve aynı partinin müşahidi ıslak imzalı ve mühürlü tutanaktan isterlerse; imzalı ve mühürlü tutanak, sandık kurulu üyesine verilir. Bu durumda aynı partinin müşahidine tutanağın sadece kopyası verilecektir.

Pusula ve seçim araçlarının teslimi:

Sayma ilişkin torbanın (kâğıt ve belgelerin) ilçe seçim kurulu başkanına veya görevli geçici ilçe seçim kurulu başkanına teslimi

- Hazırlanan mühürlü torba ve sandık kurulu mührü, ilçe seçim kurulu başkanlığınca yapılacak düzenlemeye göre; sandık kurulu başkanı ile ad çekme yoluyla belli edilecek en az iki üye tarafından hiçbir gecikmeye meydan verilmeksizin ve hiçbir yere uğranmaksızın en kısa zamanda, ilçe seçim kurulu başkanına veya görevli geçici ilçe seçim kurulu başkanına teslim edilir. **Bu maddeye aykırı hareket edenler hakkında cezai kovuşturma yapılır.**
- Kurulun diğer üyeleri ile gözlemciler de, isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanırsa başkanla birlikte gidebilirler.
- İlçe seçim kurulu, torba ve sandık kurulu mührünü alarak, torbayı getiren üyeler önünde açıp içindekiler hakkında, bu seçimler için sandık kurulu başkanına teslim edilmiş olan torba için BBB/10 (Örnek: 40) sayılı tutanağı üç nüsha olarak düzenler.
- Bu tutanağın alt tarafı, torbayı ve mührü teslim edenlerle ilçe seçim kurulu başkanı ve üyelerden biri tarafından imzalanır.

Bu tutanağın bir örneği sandık kurulu başkanına verilir. Bir örneği de il seçim kuruluna gönderilecek evraka bağlanır.

- Ayrıca seyyar sandık kurulları için, kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarfların sayısı tutanağa (Örnek 88/B) geçirilerek bunlarla birlikte oy sandığı, sandık kurulu mühürleri ile diğer oy kullanma araç ve gereçlerini sandık kurulu başkanı ile ad çekme yoluyla belli edilecek siyasi partili en az iki üye tarafından hiçbir gecikmeye meydan verilmeksizin ve hiçbir yere uğranmaksızın en kısa zamanda, sandık kurulunun bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna Örnek 88/B sayılı “Seyyar Sandık Kurulu Tarafından İlçe Seçim Kuruluna Teslim Edilecek Malzemeyi Gösterir Tutanak” ile teslim eder. (138 Sayılı Genelge 53. madde)

Dikkat: İlçe Seçim Kurulu'na pusula ve seçim araçlarını teslim etmeye gidilirken, hiçbir yere uğranılamaz ve yolda durulamaz.

Kurul üyesi veya gözlemci araçta bulunma isteklerini tutanağa geçirtmeleri gerekir. En az iki üyenin araca alınması yasal zorunluluk olduğundan, araç yetersizliği veya araçtaki yer yetersizliği bahane edilemez.

İlçe seçim kurulu, mühürlü torbayı ve sandık kurulu mührünü, torbayı getiren üyeler önünde açıp, torba içindekilerin yer aldığı tutanağı 3 nüsha olarak düzenler ve teslim alır.

Tutanak torba ve mührü teslim edenler, ilçe seçim kurulu başkanı ve üyelerden biri tarafından imzalanır. Tutanağın bir nüshası İl Seçim kuruluna gönderilecek evraka eklenir, bir örneği sandık kurulu başkanına verilir. Sayım ve döküm cetveli ile Sandık sonuç tutanağında bulunan kayıtlar bu tutanakta da yer alır.

Sandık kurullarınca kullanılacak ve düzenlenecek basılı kâğıtlar

- Sandık kurullarının kullanacağı ve düzenleyeceği basılı kâğıtlara 138 sayılı Genelge'nin çeşitli maddelerinde değinilmiş veya bazıları örnek sayıları ile açıkça belirtilmiştir. Çalışmaları kolaylaştırmak ve kendilerini denetlemelerini sağlamak üzere bunların tamamı, hangilerinin hangi seçim veya iş için kullanılacağı ve düzenleneceği aşağıda gösterilmiştir:

a) Seçimle ilgili genel nitelikte basılı kâğıtlar;

- Örnek: 19; 298 sayılı Kanunun oy verme serbestliğine ve gizliliğine dair hükümlerini içeren bu levha sandık kurullarınca kapalı oy verme yerine asılır.
- Örnek: 20 sayılı "Uyarı Levhası" sandık çevresinde seçmenlerin kolayca görüp inceleyebilecekleri bir yere asılır.
- Örnek: 2 No.lu sandık kurullarınca kullanılacak sandık seçmen listesi; seçmenin isminin bulunması ve oyunu kullanan seçmenlerin imzalarının alınmasında,
- Örnek: 2-C No.lu Sandık Çevresine Asılacak Seçmen Listesi; sandık çevresinde seçmenlerin kolayca görüp inceleyebilmeleri amacıyla, kullanılır.

b) Seçimlerin özelliklerine göre hazırlanmış basılı kâğıtlar;

Belediye seçimlerinde:

Büyükşehir belediye başkanı, belediye başkanı, belediye meclisi ve mahalle seçimleri için düzenlenecek basılı kâğıtlar;

- **Örnek: 49/1; Büyükşehir Belediye Başkanlığı Seçimi Sayım Döküm Cetveli**
- **Örnek: 54/1; Büyükşehir Belediye Başkanı Seçimi Sandık Sonuç Tutanağı**

- **Örnek: 49/2; Belediye Başkanı Seçimi Sayım Döküm Cetveli**
 - **Örnek: 54; Belediye Başkanı Seçimi Sandık Sonuç Tutanağı**
 - **Örnek: 49/3 Belediye Meclisi Üyeliği Seçimi Sayım Döküm Cetveli**
 - **Örnek: 54/2 Belediye Meclisi Üyeliği Seçimi Sandık Sonuç Tutanağı**
 - **Örnek: 75 Her Siyasi Partinin Belediye Meclis Üyeleri Kesin Adaylarını Gösteren Liste (Bu liste il seçim kurulu tarafından hazırlanır listenin birisi sandık seçmen listesiyle birlikte sandık alanına, diğer kapalı oy verme yerine asılır)**
 - **Örnek: 49 Mahalle ve Köy Muhtarlığı seçiminde sandık kurullarınca kullanılacak sayım ve döküm cetveli**
 - **Örnek: 51 Köy Muhtarı ve İhtiyar Meclisi Üyeliği, Mahalle Muhtarı ve ihtiyar heyeti seçimi sandık sonuç tutanağı**
 - **Örnek: 48 Köy ihtiyar meclisi üyeliği, Mahalle ihtiyar heyeti üyeliği seçiminde sayım ve döküm cetveli**
- Mahalle muhtarı ve ihtiyar heyeti üyeleri seçimi için düzenlenecek basılı kağıtlar köy muhtarı ve ihtiyar meclisi üyeleri için düzenlenecek kağıtların aynısıdır.**

7. İTİRAZ VE ŞİKAYETLER

İtiraz ve Şikayet aynı şey midir?

- İtiraz ve Şikayet farklıdır
- Oy verme işlemi başlamasından itibaren seçim sonuçlarını tespit eden tutanağın sandık kurulunca düzenlenip imzalanmasına kadar yapılacak başvurular şikâyetlerdir.
- Bir şikâyetin reddine ilişkin sandık kurulu kararları ile seçim sonuçlarını gösteren tutanakların sandık kurullarınca düzenlenmesi işlerine veya sandık kurullarının diğer kararlarına karşı yapılan işlem itirazdır.
- Sandık kurullarınca verilmiş herhangi bir kararın 298 sayılı Kanuna aykırı olması nedeniyle kaldırılması veya bu Kanuna uygun hale getirilmesi için itiraz yapılır.

ŞİKAYET

- Sandık kurulu başkanlarının veya bu kurulların yaptıkları işlemlere veya aldıkları tedbirlere ve bunlara benzer sair işlemlerine veya herhangi bir kimsenin, 298 sayılı Kanunun koyduğu yasaklara aykırı hareketlerine karşı, bu işlem veya tedbirlerin veya sair işlemlerinin düzeltilmesi veya bu Kanunun koyduğu yasaklara uymayanların bu hareketlerinin önlenmesi için sandık kurullarına başvurulabilir. **Bu şekildeki başvuruya şikâyet denilir.** (298/110, 116, 119).(138 Sayılı Genelge 55.madde)

Şikâyete yetkili kimseler;

138 sayılı Genelge'nin 56. maddesi gereğince şikayete yetkili kimseler:

- a) Seçme yeterliliğine sahip seçmenler;
- b) Siyasi partiler veya bunların tüzüklerine göre kuruluş kademelerinin (il ve ilçe kuruluşlarının) başkanları veya vekilleri,
- c) Siyasi partiler ve bağımsız adayların müşahitleri,
- ç) Adaylar (298/110, 116). (138 Sayılı Genelge 56.madde)

Şikâyetin Süresi;

- Şikâyet en geç, seçim sonuçlarını tespit eden tutanağın sandık kurulunca düzenlenmesine, diğer bir ifadeyle yazılıp imzalanması anına kadar sandık kuruluna ulaşmalıdır.
- Tutanak imzalandıktan sonra ve fakat sandık kurulu dağılmadan önce yapılan sözlü şikâyetlerin veya verilen şikâyet dilekçelerinin sürenin geçmiş olması sebebiyle reddine karar verilir (298/127). (138 Sayılı Genelge 60.madde)

Şikâyetin Şekli;

- Şikâyet dilekçe veya sözle yapılabilir. Sözlü şikâyetler gerekçesiyle birlikte bir tutanağa yazılır. Bu tutanak adı, soyadı ve adresi de yazılarak şikâyetçiye imza ettirilir. Şikâyetçi imza atamaz ise sol elinin başparmağı bastırılır (298/112). (138 Sayılı Genelge 57.madde)

Şikâyet Üzerine sandık kurulunun yapacağı işlemler;

- Şikâyet dilekçesini alan veya şikâyeti yukarıdaki madde gereğince tutanağa geçiren sandık kurulu, ilk önce şikâyetçinin bu Genelge'nin 56. maddesine göre şikâyete yetkili kimselerden olup olmadığını inceler ve şikâyetçi, şikâyete yetkili kimselerden değilse, başka bir husus

üzerinde durmaksızın şikâyeti hemen reddeder.

- Kurul, şikâyetçinin şikâyete yetkili kimselerden olduğunu anlarsa, o zaman şikâyetin haklı veya yerinde olup olmadığını inceler. (138 Sayılı Genelge 58.madde)

Şikâyetin karara bağlanması

- Şikâyetin haklı veya yerinde görülmesi halinde kurul, karar yazmaya ihtiyaç olmaksızın, şikâyet konusu tedbir veya işlemi düzeltir yahut bu tedbir veya işlemi kaldırır.
- Şikâyetçinin yetkili olmaması veya şikâyetin süresinden sonra yapılmış olması ya da haksız yahut yersiz görülmesi halinde kurulca şikâyetin reddine karar verilir. Bu halde kurulun kararını tutanak defterine yazması ve bu kararın başkan ve üyeler tarafından imzalanması gerekir.
- Kurul kararları salt çoğunlukla yani kurul başkan ve üyelerinin yarısından fazlasının oylarının o karar üzerinde toplanmasıyla verilir.
- Oylarda eşitlik halinde başkanın katıldığı tarafın oyu üstün tutulur.
- Şikâyetin reddine ilişkin kararın bir örneği şikâyetçiye verilir (298/117). (138 Sayılı Genelge 59 madde)

İTİRAZ

- Sandık kurullarınca verilmiş herhangi bir kararın 298 sayılı Kanun'a aykırı olması nedeniyle kaldırılması veya bu Kanun'a uygun hale getirilmesi için ilçe seçim kurullarına başvurulabilir. **Bu başvuruya itiraz denilir.** (298/110, 116, 119). (138 Sayılı Genelge 55.madde)
- Bir şikâyetin reddine ilişkin sandık kurulu kararları ile seçim sonuçlarını gösteren tutanakların sandık kurullarınca

düzenlenmesi işlerine veya sandık kurullarının diğer kararlarına karşı itiraz olunabilir. (138 Sayılı Genelge 61.madde)

İtiraza yetkili kimseler;

- İtirazda bulunabilecek kimseler, 138 sayılı Genelge'nin 56. maddesi gereğince şikâyete yetkili olan kimselerdir: (138 Sayılı Genelge 61.madde)
 - a) Seçme yeterliliğine sahip seçmenler;
 - b) Siyasi partiler veya bunların tüzüklerine göre kuruluş kademelerinin (il ve ilçe kuruluşlarının) başkanları veya vekilleri,
 - c) Siyasi partiler ve bağımsız adayların müşahitleri,
 - ç) Adaylar (298/110, 116). (138 Sayılı Genelge 56.madde)

İtiraz Süresi;

- Sandık kurullarının kararları, oyların sayım ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine, ilçe seçim kuruluna itiraz olunabilir.
- İtirazlar, sandık kurullarınca seçim sonuçlarını gösteren tutanağın düzenlenmesine kadar, sandık kurulu aracılığı ile sözle veya dilekçe verilerek ileri sürülebilir.
- Sandık başı iş ve işlemlerine karşı, ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilmesi için, önce sandık kuruluna şikâyet veya itirazda bulunmuş olması şart değildir.
- İlçe seçim kurulları, yukarıda gösterilen itiraz süresi sona ermeden veya süresinde yapılan itirazları inceleyip bir karara bağlamadan önce, ilçe birleştirme tutanağını düzenleyemez. Bu hükme rağmen, bu tutanağın düzenlenmiş olması, üst seçim kurullarına itiraz için 298 sayılı Kanun'da öngörülen sürelerle başlangıç teşkil etmez (298/128)

- Sandık başında herhangi bir hata gördüklerinde Sandık Kuruluna ŞİKAYET edilebilecektir.
- Yasa hükmü, emir ve yasaklar çiğnendiğinde ise ilgili hakkında İlçe Seçim Kuruluna İTİRAZ hakkını kullanacaklardır.
- Bu dilekçeler doldurulurken gerekçe ve deliller gösterilecektir.
- İtiraz veya şikâyet eden, dilekçesini sandık kuruluna ilettikten sonra, dilekçenin bir sureti üzerine imzalı mühürlü “alındı” şerhini işletip, dilekçe suretini geri alacaktır.

İtirazın şekli ve sandık kurullarının itirazı ilçe seçim kuruluna ulaştırması

- İtirazlar, sandık kurullarınca seçim sonuçlarını gösteren tutanağın düzenlenmesine kadar, sandık kurulu aracılığı ile sözle veya dilekçe verilerek ileri sürülebilir.
- Sözlü itiraz, sandık kurulunca gerekçesi ile birlikte özel bir tutanağa geçirilir. Bu tutanak; adı, soyadı ve adresi de yazılarak itiraz edene imza ettirilir; itiraz eden imza atamaz ise sol el başparmağı bastırılır.
- Gerek sözlü, gerek yazılı itirazların ileri sürülmüş olduğunu ve yapıldığı tarihi gösteren bir alındı kâğıdı itiraz edene verilir.
- Sözlü itiraza ait tutanak veya itiraz dilekçesi ile itiraz eden tarafından bunlara eklenen deliller ve itiraza uğrayan sandık kurulu kararı, itiraz eden veya güvenilir bir kimse eliyle sandık kurulunca derhal ilçe seçim kuruluna yollanır (298/71-4, 112-1, 128). (138 Sayılı Genelge 62.madde)

İtiraz Üzerine Verilen Kararların Uygulanması

- İtiraz üzerine ilçe seçim kurulu başkanınca veya ilçe seçim kurulunca verilen karar ile sandık kurulunun bir işlemi veya tedbiri düzeltilirse veya sandık kurulunun kararı hükümsüz

birakılırsa, bu karar hemen sandık kuruluna bildirilir. Sandık kurulu bu karara uymak, başka bir ifadeyle kararı olduğu gibi yerine getirmek zorundadır (298/127). (138 Sayılı Genelge 63.madde)

Şikâyetin veya itirazın sandık işlerini durdurmayaacağı

- Sandık kurullarının kararlarına veya tutanakları düzenleme işlerine itiraz edilmiş veyahut kurulların veya başkanlarının işlemlerine yahut tedbirlerine karşı şikâyet edilmiş olması, oy vermeye ve her türlü seçim işlerinin devamına engel olmaz. Diğer bir ifadeyle herhangi bir itiraz veya şikâyet yokmuş gibi seçim işlerine sandık kurullarınca devam olunur (298/118). (138 Sayılı Genelge 64. madde)

Kararların bildirilmesi ve tebliği

- İtiraz üzerine kesin olmayarak verilen kararlar itiraz eden hazır ise sözle bildirilir.
- Sözlü bildirmede, kararın bildirildiği gün ve saat tutanağa geçirilerek kendisine imza ettirilir. **İsterse kararın bir örneği de verilir.**
- İtiraz eden hazır değilse, seçim kurullarının bulunduğu belde veya şehirde muayyen bir yer gösterilmiş olması halinde, karar bu yere asılmak suretiyle tebliğ olunur.
- Kurulların kesin kararı tebliğ olunmaz.
- Ancak itiraz eden başkana başvurduğu takdirde, kendisine gösterilir, isterse bir suret de verilir (298/114). (138 Sayılı Genelge 65.madde)

8. SEÇİM GÜNÜ: SEÇİM ÖNCESİ SORUMLULUKLAR

Sandık başına saat kaçta geleceğiz?

- Sandık Kurulu Başkanı, İlçe Seçim Kurulu'ndan aldığı oy pusulası, sandık, torba, seçmen listesi, mühür vs. gibi oy verme araçlarını, oy verme zamanı başlamadan bir saat önce saat 07.00'de sandığın konulacağı yerde hazır bulundurmak zorundadır.

Dikkat: Gerekli kimlik ispatından geçen yetkililer dışında, başka hiç kimse ilgili sandık başında bulunamaz ve sabah hazırlıklar sırasında odaya alınamaz.

- Saat 07.00'de sandık başında olmak çok önemlidir. Aksi halde, "sandığın boş şekilde mühürlenmesi ve oy pusulalarının sayılıp ayrılması ve mühürlenmesi gibi" önemli işlemlerin kontrol edilememesi söz konusu olacak ve oy güvenliği riske girecektir.

Yemin:

- Sandık kurulu başkan ve üyeleri, oy verme günü, göreve başlamadan önce, ilk iş olarak, sandık başında bulunanlar önünde birer birer aşağıdaki şekilde and içer.
- "Hiçbir tesir altında kalmaksızın, hiç kimseden korkmadan, seçim sonuçlarının tam ve doğru olarak belirmesi için, görevimi kanuna göre, dosdoğru yapacağıma, namusum, vicdanım ve bütün mukaddesatım üzerine and içerim." (298/70)
- And içme, sandığı yerleştirme, kapalı oy verme yerini düzenleme işleri bittikten sonra, oy pusulaları sayılır, her birinin üzerine sandık kurulu mührü basılır. Böylece üzerinde

sandık kurulunun mührü bulunan oy pusulalarının sayısı tespit edilir.

Dikkat: Boş oy pusulaları ve zarfları ile çuval hiçbir gerekçe ile önceden açılmaz ve işlem yapılmış, mühürlenmiş, hazırlanmış olarak seçim günü sandığa getirilemez.

- Boş oy pusulası ve zarfları ile çuvalların açılmasından başlanarak tüm işlemler, sandık kurulu ve müşahitler kontrolünde yapılmalıdır! Aksi durumda avukatla irtibata geçilerek tutanak tutulması sağlanacaktır.

Bu işler tamamlandığında ve saati geldiğinde, oy verme işlemine geçilir.

PRATİK BİLGİLER

- Sandık kurulu sabah hazırlık yaparken torbadan çıkan zarf ve pusulaları mühürlemeli, mümkünse zarf ve pusulalara basılan sandık kurulu mühürleri için bir yer belirlenerek bütün zarf ve pusulalarda aynı yer mühürlenmelidir. Bu husus tutanak defterine de kayıt edilmelidir. Böylelikle farklı yerlerde sandık kurulu mührü bulunan zarf ve oy pusulaları çıkması durumunda, bunların dışarıdan getirilmiş oy pusulaları olduğu anlaşılacak, tutanak defterindeki karar ve uygulamaya dayanarak hesaba katılmayacaktır. Zarf ve oy pusulalarının mühürlenmesi talep edildiği halde, mühürlemeyen sandık kurulunun yasaya aykırı bu eylemi şikâyet edilmelidir.
- Sabah sandık kurulu hazırlık işlemleri yapılırken, torbadan çıkan mühürlerin “evet” mi, “tercih” mi olduğu tutanak defterine geçirilmez. Torbadan çıkan mühürden farklı bir mühürle “evet” ya da “tercih” olarak kullanılmış oylar yine tutanak defterindeki karara dayanarak hesaba katılmayabilecektir.

- Sandık kurulu işlem ve uygulamalarının yasa ve genelgeye aykırı olması durumunda yapılacak şikâyetler muhakkak delile dayanmalıdır. Delillendirme işleminin pratik yolu da, yasa ve genelgeye aykırı uygulamanın uyarı veya talebe rağmen devam ettirildiğini bir tutanakla tespit etmek ve orada hazır bulunan seçmen ve müşahitlere imzalatılarak bir suretini şikâyet dilekçesine eklemektir.
- Şikâyet dilekçeleri iki suret olarak yapılmalı, bir sureti sandık kurulu başkanına alındı şeklinde imzalatılarak partilerin belirlediği okul sorumlusuna teslim edilmelidir. Şikâyet konusu işlem, sandık kurulunca görüşülüp oylanarak karar verilmeli, şikâyet ve şikâyete ilişkin alınan karar da tutanak defterine muhakkak geçirilmelidir. Aksi tutumlar da, tutanağa bağlanarak şikâyet konusu yapılmalıdır.
- Sabah veya gün içerisinde sayım döküm işlemine başlamadan önceki herhangi bir zaman diliminde, boş sandık sonuç tutanakları yahut sayım döküm cetvellerinin (çetele) imzalanmamış olmasına dikkat edilmeli, aksi durum şikâyet ve itiraz konusu yapılarak bu boş tutanakların İlçe Seçim Kurulunca toplanarak imha edilmesi ve yeni tutanak ve çetelelerin verilmesi sağlanmalıdır.

SONUÇ

İnandığımız tüm değerler ve demokrasi için; özgürlüğün, adaletin ve her biri emeğe, fedakârlığa dayalı tüm hakların korunabilmesi için; ADİL BİR SEÇİMİN ne kadar önemli olduğu hepimizin malumudur.

Bu seçimin adil geçmesini sizler sağlayacaksınız.

Halkımız için üstlendiğiniz bu görevinizde ve çabalarınızda başarılar dileriz.

2. EK BİLGİLER

2/A- SEÇİM SUÇLARI, İTİRAZ VE ŞİKAYET

2/B- ŞİKAYET VE İTİRAZ DİLEKÇESİ ÖRNEKLERİ

2/C- YSK KARARLARI VE GENELGELER

2/A-SEÇİM SUÇLARI, İTİRAZ VE ŞİKAYET

Kurullara Karşı İşlenen Suçlar

- Hileli faaliyetlerle veya herhangi bir şekilde ve surette cebir veya şiddet kullanarak veya tehdit ederek, kurulların toplanmalarına veya görevlerinin ifasına mani olanlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md. 133)

Cezayı arttırıcı hal: Silahla işlenirse, verilecek ceza üç yıldan aşağı olamaz. Bu fiiller, aralarından biri silahlı en az üç kişi tarafından birlikte işlendiği takdirde, failer hakkında beş yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

- Seçim işlerinin cereyanı sırasında, seçimin düzenli yürütülmesini sağlamak maksadı ile, kurullar veyahut kurul başkanları tarafından alınan karar ve tedbirlere, ihtara rağmen riayet etmeyen kişilere iki yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. Alınan karar ve tedbirlerin uygulanmasını zorlaştıran veya karar ve tedbirlerin neticesiz kalmasına sebebiyet veren kimseler, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md. 134)

Cezayı arttırıcı hal: görevli kimseler tarafından işlendiği ve fiilleri daha ağır cezayı gerektiren suç oluşturmadığı takdirde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Kurul Üyelerinin Sorumluluklarına İlişkin Suçlar

- Kurulların çoğunlukla vermiş oldukları her çeşit kararlara riayet etmeyen kurul üyeleri, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.135)
- Kurullara seçildiği halde haklı sebep olmaksızın vazifesi başına gelmeyenler elli günden az olmamak üzere adlî para cezası ile cezalandırılır. Seçim başladıktan sonra kuruldaki görevlerini haklı bir sebep olmaksızın terk edenler, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.136)
- Kanunda yazılı işlerden biriyle görevlendirilen kimseler (seçim kurulu başkanları, üyeleri vb.) seçim araç ve gereçlerini vaktinde yerlerine göndermezler veya gönderilmesine mani olurlar veya teslim etmezler veya teslim almazlarsa, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. (Md.137)

Seçmen Kütüğüne İlişkin Suçlar

- Seçmen kütüğünün düzenlenmesine esas teşkil edecek olan krokilerle, binalar cetvelini ilçe seçim kurulu başkanınca bildirilen süre içinde düzenleyerek vermeyenler veya kroki ve binalar cetvellerini seçmen kütüğünün düzenlenmesine elverişli bir şekilde yapmayanlar hakkında, Türk Ceza Kanununun 257 nci maddesinde yazılı cezalar altıda birden üçte bire kadar artırılarak hükmolunur. (Md.140)
- Sayım ve yazım ve denetim işlemleri sırasında, belli edilen esaslara aykırı harekette bulunanlarla, sorulara cevap vermeyenler veya bilerek gerçeğe aykırı cevap verenler yahut ilk sayım ve yazım gününde, ilan edilecek süreden önce buldukları yeri terk edenlere, fiilleri suç oluşturmadığı takdirde yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. (Md.140)
- Kanunla görevlendirilmiş oldukları halde, seçmen kütüğüne ilişkin evrak ve vesikaları gereği gibi düzenlemeyen veya

muhafaza etmeyenler veya gereken mercie vermeyenler altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar. (Md.141)

Cezayı arttırıcı hal: Bu sebeple seçmen kütüğünün veya sandık seçmen listelerinin yazılması veya bu sebeple seçmenlerin oy vermesi imkansız hale gelmiş ise, birinci fıkrada yazılı halde bir seneden iki seneye kadar hapis cezası hükmolunur.

Bu fiiller kayıtsızlık veya gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesinden ileri gelmiş ise üç aydan bir seneye kadar hapis cezası hükmolunur. (Md.141)

Cezayı arttırıcı hal: Seçmen kütüğünün veya sandık seçmen listelerinin yazılması veya bu sebeple seçmenlerin oy vermesi imkansız hale gelmiş ise altı aydan iki seneye kadar hapis cezası hükmolunur.

- Seçmen kütüğüne yazılmak hakkı olmayan bir seçmeni yazan veya yazılmak hakkı olan bir seçmeni yazmayan veya kütüğe yazılmış olup da silinmesi gereken seçmenin adını silmeyen veya silinmemesi gerektiği halde o seçmenin adını silenler bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.142)

Cezayı azaltıcı hal: Eğer bu fiiller kayıtsızlık ve görevde gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesinden ileri gelmiş ise üç aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.

- Seçme yeterliği bulunmadığı halde kendisini veya bu yeterliği olmayan bir başkasını seçmen kütüğüne kaydettiren veya bu şekilde kaydedilmiş olanları seçmen kütüğünden silinmesine mani olan veya seçme yeterliği bulunan birinin aynı fiil ve hareketlerle seçmen kütüğünden silinmesine sebep olan altı aydan iki seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.143)

Cezayı arttırıcı hal: Yukarıda yazılı fiiller cebir veya tehdit veya şiddet veya nüfuz veya tesir icrası suretiyle yapıldığı takdirde faile verilecek ceza, bir seneden beş seneye kadar hapistir.

- Seçmen kütüğüne kendisini veya bir başka seçmeni bilerek birden fazla kayıt ettirenler veya bu sonucu veren fiilleri bilerek yapanlar altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.144)

Cezayı arttırıcı hal: Bu işlerle görevlendirilenler tarafından işlendiği takdirde bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

- Seçme yeterliğine sahip olanların seçmen kütüğüne kaydolmalarını önlemek maksadiyle teşvik ve telkinlerde bulunanlar üç aydan altı aya kadar hapis cezasına mahkum edilirler. Bu fiillerden dolayı seçmenler, seçmen kütüğüne kaydolmadıkları takdirde verilecek hapis cezası altı aydan bir seneye kadardır. (Md. 145)

Ceza arttırıcı hal: Bu fiil ve hareketler cebir veya tehdit veya şiddet kullanarak vuku bulduğu takdirde, verilecek cezalar iki kat olarak hükmedilir.

- Asılması gereken seçmen listelerini asmayan veya vaktinden evvel indiren veya her ne suretle olursa olsun seçmenlerin tetkikine imkan vermeyen veya bu listelere karşı yapılan itirazları kabul etmeyen veya mercilerine bildirmeyen görevliler hakkında üç aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir. (Md.147)

Ceza azaltıcı hal: Bu fiiller kayıtsızlık veya gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesi sonucu meydana gelmiş ise, verilecek ceza bir aydan altı aya kadar hapis cezasıdır.

- Tamamen veya kısmen sahte seçmen kütüğü veya seçmen listesi tanzim eden veya bozan veya çalan veya yok eden

kimse hakkında Türk Ceza Kanununun belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında artırılır. (Md.148)

Seçmen kütüğü veya seçmen listelerine ait vesikaları çalan veya bozan veya yok eden veya tahrip eden kimseye de aynı ceza verilir. Oy hakkının kullanılmasına engel olmak maksadıyla seçmenlerin kimliklerini ispata yarayan herhangi bir belge üzerinde yukarıdaki yazılı fiilleri işleyenler veya bu belgeleri saklayanlar altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Seçmen, kimliğini ispat ederek oyunu kullandığı takdirde, yukarıdaki fıkrada yazılı ceza yarısına kadar indirilir.

Propaganda Toplantılarına İlişkin Suçlar

- Kanunla öngörülen 3 kişilik heyetin kurulmamış olduğu propaganda toplantılarında söz alır ve söylerse, üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. (Md.149)
- Seçim propagandası toplantısına engel olan veya devamına imkân vermeyen kimse altı aydan bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. (Md.149)
- Oy verme gününden önceki günün saat 18.00'inden sonra ve oy verme gününde umumi veya umuma açık yerlerde seçim propagandası için toplantı veya propaganda yapanlar veya bu maksatla yayınlarda bulunanlar veya seçimin düzenini bozabilecek veya oy vermenin tam bir serbestlikle yapılmasına tesir edebilecek mahiyette söz, yazı veya sair suretlerle propaganda yapanlar veya asılsız şayialar çıkararak üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.151)

Toplantı Heyetlerine Karşı Suçlar

- 3 kişilik heyetin kurulmamış olduğu propaganda toplantısı yapan veya yapıp haber vermeyen toplantı tertipçileri ve

mezkür maddede yazılı görevleri yapmayan heyet üyeleri üç aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar. (Md.150)

Oy Kullanımına İlişkin Suçlar

- Her kim kendisine veya başkasına oy veya tercih işareti verilmesi veya verilmemesi için seçmene para, menfaat, vadeden veya veren ve kabul eden bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Bu fiilleri, tehdit veya cebir veya şiddet kullanarak işleyenler hakkında ceza, bir misli artırılarak hükmedilir. (Md.152)
- Her kim kendisine veya başkasına oy veya tercih işareti verilmesi veya verilmemesi için seçmenleri toplayanlar ve sandık yerine gelmelerini menedenler hakkında bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir. (Md.153/1)
- Ceza arttırıcı hal: Bu fiiller memuriyet nüfuzunun veya sıfatının veya herhangi bir kimsenin haiz bulunduğu selahiyetin suistimali suretiyle işlendiği takdirde, verilecek hapis cezası iki yıldan az olamaz. (Md.153/2)
- Seçim günü, sandık seçmen listesinde kayıtlı olan seçmenin, sandığın konulduğu yere girmesine veya oy kullanmasına, kanuna aykırı biçimde engel olan kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıdır. (Md.153/3)
- Ceza arttırıcı haller: tehdit veya cebir veya şiddet kullanan kimse, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Birden fazla seçmene karşı işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır. (Md.153/4)

Adaylık Hükümlerine Aykırı Hareketler ve Propaganda Yapamayacak Olanlar

- Özel kanunların adaylık koyma hususunda kabul ettiği esas ve şekillere uymaksızın adaylıklarını koyan memurlar

ve yargıçlarla, adaylığını koymak için ordudan ayrılma isteğinde bulunmuş ve bu istekleri kabul edilmiş olmasına rağmen herhangi bir sebeple görevinden fiilen ayrılmadan veya resmi elbisesiyle propaganda yapan veya bu mahiyette herhangi bir harekette bulunan subaylar, askerî memurlar ve astsubaylar yüz günden az olmamak üzere adlî para cezası ile cezalandırılır. (Md.154)

- Yargıç ve yargıç sınıfından sayılanlarla, askerî şahıslar ve bu Kanunun 62 nci maddesinin ikinci fıkrasında yazılı memur ve hizmetlilerin özel kanunlarına göre ilan olunan seçimin başlangıç tarihinden oy vermenin sona ermesine kadar bir siyasi parti veya bağımsız adayların leh veya aleyhinde propaganda yapmaları veya herhangi bir suretle telkin ve tesirde bulunmaları halinde, fiili daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar. (Md.154)

Matbua ve İlan Tahribi

- Seçim propaganda matbualarının, yayınlanmasına veya ilanına mani olanlar veya bunları tahrip edenler üç aydan altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar. (Md.157)

Oy Vermeye İlişkin Suçlar

- Sandık başında oy verme yönünden kendisine yükletilmiş olan ödevleri ihtara rağmen yapmayan seçmenlere ikiyüzlü Türk Lirası idarî para cezası verilir. (Md.158)
- Oyunu kullandıktan sonra ihtara rağmen sandık başından ayrılmayan veya herhangi bir müdahale telkin veya tavsiyede bulunan veya bunlara teşebbüs eden kimse üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.159)

- Her kim oy verme sırasında seçme yeterliği olmadığını bildiği halde oy vermeye teşebbüs eder veya verirse iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.160)

Ceza arttırıcı hal: Mükerrer oy vermeye teşebbüs eden veya veren kimse , başkasının adını taşıyarak oy vermeye teşebbüs eden veya veren üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Oy Sandığı Üzerinde Suçlar

- Usulüne aykırı olarak veya yetkisi olmadığı halde her ne sebep ve maksatla olursa olsun oy sandığının yerini değiştirenler, yerinden kaldıranlar, oy sandığını açan, çalan veya tahrip eden veya içindeki veya içinden çıkan oy zarflarını alan, çalan veya değiştiren kimse üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Md.161)

Ceza arttırıcı hal: Bu fiil ve hareketler, cebir veya şiddet veya hileyle işlendiği takdirde hükmedilecek ceza bir misli artırılarak hükmolunur.

- Siyasi partilerin veya bağımsız adayların oy pusulalarını veya seçime müteallik her türlü evrakı zapt veya imha eden veya bozan veya oy verme yerine götürülmelerine veya dağıtılmalarına mani olanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar. (Md.162)

Ceza arttırıcı haller: Bu fiiller cebir veya şiddet veya tehdit veya hile ile veya içlerinden biri silahlı olan birden fazla kimseler tarafından veyahut meskene veya siyasi parti binalarına her ne suretle olursa olsun girerek işlenirse bu maddede yazılı cezalar bir misli eklenerek hükmolunur. Bu fiiller resmi sıfatı haiz olanlar tarafından işlendiği takdirde de aynı ceza verilir.

- Seçim kurulları başkan ve üyelerinden herhangi biri kanuna aykırı hareketleriyle seçim muamelelerinin yapılmasını ve

oy verilmesini kısmen veya tamamen imkânsız kılar yahut seçimlerin butlanına bilerek sebebiyet verirse, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Seçim neticelerini ilan etmezler, tutanağı asmazlar veya kanunen vermeye mecbur oldukları tutanak suretlerini vermezlerse aynı ceza ile cezalandırılırlar. (Md.163)

Oy Verme Sonucuna Tesir Edecek Haller

- Her kim, sandık başında seçmenlerin imzalarını koydukları sandık seçmen listesine gelmeyenler adına sahte imza atmak, mühür koymak veya parmak basmak gibi hileli bir hareket ile sandığa oy atar veya attırır ise üç yıldan beş yıla kadar hapis ve bin günden beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır. (Md. 164)

Ceza arttırıcı hal: Bu fiil sandık başkan ve üyeleri ile resmi memurlar tarafından işlendiği takdirde, yukarıdaki fıkrada yazılı cezaya yarısı eklenerek hükmolunur.

- Her kim seçimin neticesini değiştirir veya değiştirtirse veya seçim tutanaklarını tamamen veya kısmen sahte olarak tanzim veya tahrif eder veya ettirirse, beş yıldan sekiz yıla, bu fiil kurul başkan ve üyeleri ve resmi memurlar tarafından işlendiği takdirde haklarında verilecek ceza beş yıldan on yıla kadar haptir. (Md. 164)

Ceza arttırıcı hal: Her kim kurulları, bu fiilleri işlemeye, herhangi bir suretle icbar ederse hapis cezasının (5-8 yıl) üçte birden yarıya kadar artırılarak hükmolunur. Eğer bu fiil kurul mensuplarına herhangi bir suretle menfaat temini veya vaadi suretiyle meydana gelmiş ise, kurul mensuplarıyla menfaat temin veya vadedenler hakkında hapis cezasının (5-10 yıl) üçte birden yarısına kadar eklenerek hükmolunur.

İtiraz ve Şikayet

- Şikayet ve itirazları tutanağa geçirmeye mecbur oldukları halde tutanağa geçirmeyi reddeden kurul başkan ve üyeleri bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. (Md. 165)
- Kötü niyetle itiraz ve şikayette bulunanlar, ihbar üzerine bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. (Md. 166-7)
- Kurullarca düzenlenen ve oy verme ile seçim neticelerini gösteren tutanakların asılı suretlerini yırtan, bozan, kaldıran kimse hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. (Md. 168)
- Seçim işlemlerine ait olmak üzere mercileri tarafından yayınlanan beyanname ve tebliğlerin, ilan ve asılmasına mani olan veya bunları yırtan, bozan, kaldıran üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. (Md.169)

Seçim Gününe İlişkin Yasaklar

- Oy verme günü, oy verme müddetince, umuma açık yerlerde ispiertolu içki verenler, satanlar veya içenler veya herhangi bir suretle açık veya kapalı şişelerde ispiertolu içki satanlar veya alanlar üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar. (Md.170, Md.79)
- Oy verme günü, emniyet ve asayişini korumakla görevli olanlardan başka hiçbir kimse, köy, kasaba ve şehirlerde silah taşıyamaz. Bu yasağa aykırı hareket edenler hakkında, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, yirmibeş günden az olmamak üzere adlî para cezasına hükmlenir. Fiilin diğer kanunlara göre daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturması halinde, bu kanunlara göre verilecek ceza üçte biri oranında artırılır. (Md.171 , Md.79)

2/B- ŞİKAYET VE İTİRAZ DİLEKÇESİ ÖRNEKLERİ

ÖRNEK ŞİKAYET DİLEKÇESİ:

() NOLU SANDIK KURULU BAŞKANLIĞINA

Şikayet Eden : TCKNolu - numaralı Sandık Kurulu Müşahidi

Şikayet Konusu : Okuma-yazma bilmeyen seçmenlere yakınları tarafından yardım edilmesi hakkındadır.

Şikayet Tarih ve Saati :2024 - saat :

Sandık kurulunda, okuma yazma bilmeyen aşağıda adı ve soyadı yazılı seçmenlere sandık kurulu başkanı tarafından yetkilendirilmeyen kişilerce 298 sayılı kanuna aykırı bir şekilde oy kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Hukuki Neden : YSK'nın.....Tarih ve.....sayılı kararı

İSTEM:

Yanlış olan bu uygulamanın tespiti ile bir an önce uygulamanın durdurulmasını talep ederim.

Adı ve Soyadı

ORNEK İTİRAZ DİLEKÇESİ:

... / ... / 2024

.....İLÇE SEÇİM KURULU BAŞKANLIĞINA

İtiraz Eden : TCKNolu -.....adına İtiraza Yetkili

İtirazın Konusu : (), (), (), . nolu sandık kurullarına yapılan sözlü şikayetler ile sandık kurulunca tutanağın yanlış düzenlenmesi hakkındadır.

Yukarıda numaralı belirtilen Sandık kurulu başkanları tarafından, sandık kurulu üyeleri ve müşahitleri tarafından gerçekleştirilen ikazlar dikkate alınmaksızın,tespit edilmiştir. Söz konusu eylem, 298 sayılı kanuna açıkça aykırılık oluşturmaktadır.

Hukuki Neden : 298 Sayılı Kanununun 107.maddesi ile ilgili maddeleri

Deliller : Sandık Kurulu tutanağı, Müşahit tutanağı ve sair yasal deliller.

İstem : Yukarıda numaralı belirtilen sandık kurullarına ait seçim torbalarının açılarak geçerli ve geçersiz oyların ve zarfların yeniden sayılmasına ve gerçekleştirilecek işlem sonucu karardan bir suretin tebliğini saygı ile dilerim.

Adı ve Soyadı

Adresi

SANDIK KURULU İŞLEMLERİNE KARŞI ŞİKAYET DİLEKÇESİ Örnek 1

..... İlçe Seçim Kurulu
..... Nolu Sandık Kurulu Başkanlığına

ŞİKAYET EDEN :

KONU : Kurul İşlemlerine / Alınan Önlemlere / Tutanak
Düzenlenmesine karşı şikayetimizin sunulmasıdır.

AÇIKLAMALAR : Kurulunuzun aşağıda açıklanan işlemi usule, Yasaya, YSK
karar ve genelgelerine aykırıdır:

Bu nedenle yapılan işleme / sayıma karşı şikayetimi sunuyorum. İşlemin düzeltilerek hukuka
aykırılığın giderilmesini dilerim.

Saygılarımla.

Adres:..... Adı - Soyadı:

İmzası:

**SANDIK KURULU ARACILIĞIYLA İLÇE SEÇİM KURULUNA SUNULACAK
İTİRAZ DİLEKÇESİ Örnek 2/A**

İlçe Seçim Kurulu Başkanlığına

Sunulmak Üzere

.....Nolu Sandık Kurulu Başkanlığına

İTİRAZ EDEN :

İTİRAZ EDİLEN KARAR :Nolu Sandık Kurulunun

.....sayılı kararı

AÇIKLAMALAR : Sandık kurulunca oy kullanılması / sayım döküm / tutanak düzenlenmesi sırasında şu işlem yapılmıştır:

Usule, yasalara, YSK karar ve genelgelerine aykırı olan ve yukarıda anlatılan şekilde yapılan uygulamaya karşı şikayetimiz sandık kurulunca reddedilmiştir. Şikayetimize ilişkin ret kararının kaldırılarak sonucun hızlı bir şekilde ilgili sandık kuruluna ulaştırılmasını ve hukuka aykırılığın giderilmesini dilerim.

Saygılarımla.

Ek :Nolu Sandık Kurulu Kararı

Adres:Adı - Soyadı:

İmzası:

**SANDIK KURULU KARARINA KARŞI DOĞRUDAN İLÇE SEÇİM KURULUNA
SUNULACAK İTİRAZ DİLEKÇESİ Örnek 2/B**

..... İlçe Seçim Kurulu Başkanlığına

İTİRAZ EDEN :

İTİRAZ EDİLEN KARAR :Nolu Sandık Kurulunun
..... sayılı kararı

AÇIKLAMALAR : Sandık kurulunca oy kullanılması / sayım döküm /
tutanak düzenlenmesi sırasında şu işlem yapılmıştır:

Usule, yasalara, YSK karar ve genelgelerine aykırı olan ve yukarıda anlatılan şekilde yapılan uygulamaya karşı şikayetimiz sandık kurulunca reddedilmiştir. Şikayetimize ilişkin ret kararının kaldırılarak sonucun ilgili sandık kuruluna ulaştırılmasını ve hukuka aykırılığın giderilmesini dilerim.
Saygılarımla.

Ek :..... Nolu Sandık Kurulu Ret Kararı

Adres: Adı - Soyadı:

İmzası:

SANDIKTAKİ SEÇİM SONUCUNA İTİRAZ DİLEKÇESİ Örnek 3

İlçe Seçim Kurulu Başkanlığına

_ / _ /2019

İTİRAZ EDEN :

KONU :Nolu Sandık Kurulunun seçim sonuçlarını gösterir tutanağının düzenlenmesi işlemine itirazımızdan ibarettir.

AÇIKLAMALAR :Nolu sandık kurulunun sandık sonuç tutanağı düzenlenmesi sırasında yaptığı, aşağıda anlatılan işlem usule, yasalara, YSK karar ve genelgelerine aykırıdır. Bu durum seçim sonuçlarını da etkilemiştir. Bu nedenle itiraz eder ve tutanağın iptali ile aşağıda belirtilen işlemin yapılarak düzeltilmesini dilerim.
İtiraza Konu İşlem

Saygılarımla.

Adres: Adı - Soyadı:

İmzası:

**31 MART 2024 TARİHİNDE
GERÇEKLEŞTİRİLECEK
“MAHALLİ İDARELER GENELİ SEÇİMİ”
BAĞLAMINDA OLUŞTURULAN
İSTANBUL BAROSU SEÇİM GÜVENLİĞİ
YARDIM MASASINA
AVUKATLARDAN GELEN
SORULAR VE CEVAPLARI**

A) SANDIK KURULUNUN OLUŞUMU

1. Sandık kurulu kaç kişi ile oluşturulur?

298 sayılı Seçim Kanunu 14. maddesi ve 139 sayılı Genelge 8. maddesi uyarınca, “*Sandık kurulu ve seyyar sandık kurulu, bir başkan, altı asıl ve altı yedek üyeden oluşur ve asıl üyeleri ile toplanır.*”

Sandık kurulu, salt çoğunluğun (en az 4) toplanması ile; yani sandık kurulu başkanı ve üç sandık kurulu üyesinin bir araya gelmesi ile göreve başlayabilecektir.

2. Sandık kurulu başkanının gelmemesi halinde ne yapılmalıdır?

298 sayılı Seçim Kanunu 22. maddesi ve 138 sayılı Genelge 9/2. maddesi uyarınca, “*Sandık kurulu başkanının göreve gelmemesi halinde, kamu görevlileri arasından belirlenen üye, bu üyenin de bulunmaması durumunda en yaşlı üye kurula başkanlık eder.*”

3. Sandık kurulu başkanı ve üyelerinin and içmesi şart mıdır?

298 sayılı Seçim Kanunu 70. maddesi ve 138 sayılı Genelge 8. maddesi uyarınca, “Sandık kurulu başkan ve üyeleri, oy verme günü, göreve başlamadan önce, **ilk iş olarak**, sandık başında bulunanlar önünde birer birer aşağıdaki şekilde and içer (yemin eder):

“Hiçbir tesir altında kalmaksızın, hiç kimseden korkmadan, seçim sonuçlarının tam ve doğru olarak belirmesi için, görevimi kanuna göre, dosdoğru yapacağıma, namusum, vicdanım ve bütün mukaddesatım üzerine and içerim.”

4. Sandık kurulu başkan ve üç üye (toplam dört) and içip (yemin edip) göreve başladıktan sonra kurula üye girebilir mi?

Sandık kurulu asgari sayı olan başkan dahil 4 üye ile and içip (yemin edip) göreve başladıktan sonra, sandık kuruluna yeni üye alınmaz. 138 sayılı Genelge 9. maddesi uyarınca sandık kurulu eksik üyelerinin sonradan tamamlanması mümkün olmadığından, sonradan gelen üyeler sandık kuruluna dahil edilemezler.

5. Geç kalan sandık kurulu üyeleri, görevli oldukları sandıkta oy kullanabilirler mi?

Sonradan gelip sandık kuruluna dahil olamayan üyeler; kendi kayıtlı oldukları sandıklardaki oy kullanma alanı (imza atılan yer) kapalı olduğundan, görevli oldukları sandıklarda (sandık kurulu üyesi olamasalar da) oy kullanacaklardır.

B) MÜŞAHİT ve AVUKATLARIN GÖREVLERİ

1. Seçime katılmayan partiden müşahit olmak mümkün müdür?

298 sayılı Seçim Kanunu uyarınca, seçimlere katılmayan siyasi parti üyeleri de müşahit olabilirler.

2. Müşahit olunan sandıkta oy kullanmak mümkün müdür?

Müşahitler ancak seçmen listesinde kayıtlı oldukları sandıklarında oy kullanabilir.

3. Müşahit kartında mühür olmazsa sandık başkanı müşahitleri dışarı çıkarabilir mi?

Müşahit kartının geçerli olması için, kural olarak mühürlü ve imzalı olması gerekir.

4. Müşahitlerin binaya veya sınıflara alınmasının engellenmesi halinde ne yapılmalıdır?

Seçim Kanunu 82. maddesi ve 138 sayılı Genelge 44. maddesi uyarınca, müşahitler sandık çevresinde bulunabilecek kişilerin arasında sayılmıştır. Sınıfa giren müşahit, sandık kurulundan kendisine seçimi gözlemleyebileceği bir mesafede sınıfta yer gösterilmesini istemelidir. Bu talebi yerine getirilmeyen müşahit bina sorumlusuna durumu bildirmeli, sonuç alamazsa ilçe seçim kurulu aranarak, konuyla ilgili karar vermesi istenmelidir.

5. İstanbul Barosu bir avukatı nasıl görevlendirebilir?

İstanbul Barosu, seçim hukuku konusunda seçimde hukuki destek vermek isteyen avukatlardan gönüllü listesi oluşturmuş,

el kitabı hazırlamış ve gönüllü avukatları okullarda görevlendirmişdir.

6. İstanbul Barosu'nca görevlendirilen avukatların hukuki destek verme hakkının dayanağı nedir?

Anayasamızın 67. maddesinde temel insan haklarından biri olarak sayılan seçme ve seçilme hakkı ile ilgili olarak vatandaşların ihtiyaç duyduğu ve talep ettiği hukuki desteği İstanbul Barosu'nca görevlendirilen gönüllü avukatların karşılaması, Avukatlık Kanunu 76. maddesi ile barolara verilen hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını koruma ve savunmak görevinin bir gereğidir.

Avukatlık Kanunu 2. madde uyarınca, kamu kurum ve kuruluşları ile emniyet görevlileri, avukatların hukuki bilgi ve tecrübelerini aktarmalarına yardımcı olmak zorundadır. Baro tarafından görevlendirilen gönüllü avukatlar, baro tarafından verilen hukuki destek görevini yerine getirebilirler. Destek talep eden sandık görevlileri, müşahitler ve seçmenlere seçim hukuku ile ilgili destekte bulunabilirler.

7. İstanbul Barosu'nca görevlendirilerek seçim bölgesine gelen avukatın herhangi bir belgeye imza atma zorunluluğu bulunur mu?

Hayır, bulunmamaktadır.

C) MÜHÜRLERİN NİTELİĞİ ve KULLANIM ŞEKİLLERİ

1. Mührün sandığa kırık biçimde gelmesi veya mührün kırılması halinde ne yapılmalıdır?

Durum tutanak defterine işlenmeli, ilçe seçim kuruluna bilgi verilerek yeni mühür talep edilmelidir.

2. Zarfların sandığa ilçe seçim kurulu mührü olmadan getirilmesi halinde ne yapılmalıdır?

Durum tutanak defterine işlenmeli, ilçe seçim kuruluna bilgi verilerek mühürlü zarfların değiştirilmesi sağlanmalı ve yeni zarflar beklenmelidir.

3. Çuvalların/Torbanın mührsüz olarak sandığa getirilmesi halinde, ne yapılmalıdır?

Tutanak defterine çuvalların mührsüz geldiği yazılmalı ve malzeme sayımı yapılarak çuvaldan çıkan malzemeler tutanağa işlenmelidir.

4. Torbada sandıkta kullanılmak üzere çıkan mühürlerin EVET ya da TERCİH şeklinde olması bir farklılık yaratır mı?

Kural olarak yaratmaz. Ancak, torbadan iki tane EVET ya da iki tane TERCİH mührü çıkmış ise, sandık kurulunca verilen mühür dışındaki mühür ile kullanılan oylar geçersiz olacağından, torbadan çıkan mühürde TERCİH mi veya EVET mi yazdığıнын, tutanak defterine geçirilmesi önemlidir.

D) OY KULLANMA SÜRECİ

1. Oy kullanma süreci 08.00'de başlamazsa ne yapılmalıdır?

Oy kullanma başlangıç saati tutanak defterine işlenmelidir.

2. Hangi koşullar altında okulda kolluk görevlisi olabilir?

Okulların girişinde güvenlik nedeniyle kolluk görevlileri bulunabilir. Ancak, sandık çevresine kolluk görevlileri sadece sandık kurulu başkanının talebi ile gelir ve güvenlik sağlandıktan sonra sandık çevresinden ayrılırlar.

3. Oy pusulaların herhangi bir yerinde EVET mührüyle mührülenmiş olarak seçmene teslim edilmesi halinde ne yapılmalıdır?

Seçmen tarafından oy pusulası sandık kuruluna iade edilerek, boş bir oy pusulası alınması sağlanmalı ve bu durum tutanak defterine işletilmelidir.

4. Seçmen listesinde adı olmayan kişinin sandıkta oy kullanması halinde ne yapılmalıdır?

Zarf sandığa atılmamışsa, durum tutanak defterine kullanan kişinin kimliği belirtilmek suretiyle işlenir ve zarf sandığa atılmayarak ayrılır. Bu durumda seçmen kendi sandığında oy kullanabilir.

Zarf sandığa atılmışsa, yine tutanak defterine oy kullanan kişinin kimliği belirtilmek suretiyle durum işlenir. Ayrıca kişinin kendi sandığında oy kullanmaması sağlanır. Durum ilçe seçim kuruluna bildirilir.

5. Sandıkların dolması halinde ne yapılmalıdır?

Sandığın dolduğu ilçe seçim kuruluna sandık kurulu başkanı tarafından veya bina sorumlusu tarafından bildirilir. İlçe seçim kurulu kararına göre hareket edilir.

Sandığın mührü açılıp, içerisindeki oylar sıkıştırılarak veya sandıktaki zarflar bir başka yere alınarak sandıkta yer açılması kesinlikle mümkün değildir.

6. Süresi geçmiş pasaport ile seçmen oy kullanabilir mi?

Süresi geçmiş pasaport ile oy kullanılması mümkün değildir. Ancak ilçe nüfus müdürlüğünden alacağı geçici kimlik belgesi ile seçmen oy kullanabilir.

7. Seçmen listesinde bulunan bir başkası yerine, hata ile imza atılması durumunda ne yapılmalıdır? Yerine imza atılan kişi oy kullanabilir mi?

Hata ile başkasının yerine oy kullanıp imza atan seçmen, sandık çevresinden ayrılmadan önce durum fark edilirse, imzanın üstü ince bir çizgi ile çizilir ve doğru yere imza atılır. Bu durumda, üstü tek çizgi ile çizilerek iptal edilen imza hanesinin asli sahibi seçmen de oyunu kullanıp, iptal edilen imzanın yanına imzasını atar. Bu durum tutanak defterine işlenir.

Hata ile başkasının yerine oy kullanıp imza atan seçmen, sandık çevresinden ayrılmış ve dolayısıyla kimliği tespit edilememiş ise, imza atılan yerin asli sahibi olan seçmen oy kullanamaz. Seçmenin bu konudaki şikayeti tutanak defterine işlenir.

8. Saat 17:00 itibarı ile oyunu kullanamayan seçmenler için nasıl bir süreç öngörülmüştür?

135 sayılı Genelge 25. madde 2. fıkra ve 298 sayılı Seçim Kanunu 89. ve 96. maddeleri uyarınca, *“Oy vermenin bitiş saati geldiği halde sandık başında oylarını vermek üzere bekleyen seçmenler varsa, sandık kurulu başkanı bunları saydıktan ve kimliklerini aldıktan sonra sıra ile oylarını kullanmalarına izin verir. Yüksek Seçim Kurulunun belirlediği bitiş saatinden sonra gelen seçmen oy kullanamaz.”*

E) OKUMA YAZMA BİLMEYEN, ENGELLİ, HASTA ve YAŞLI SEÇMENLERİN OY KULLANMA USULÜ

1. Okuma yazma bilmeyen seçmen nasıl oy kullanır?

138 sayılı Genelge28 . maddesi uyarınca, “Okuma-yazma bilmeyen seçmenlere, oylarını kullanmaları konusunda başkaları tarafından sandık çevresinde yardım edilemez. Oy verme

yerine kendisinden başka kimse giremez.

Okuma-yazma bilmeyen seçmen, sorduğu ve istediği takdirde sandık kurulu başkanı, yönlendirme yapmadan, sadece birleşik oy pusulaları üzerinde bulunan tercih ettiği cumhurbaşkanı adayının olduğu bölüme, diğer bölüme taşırmamak suretiyle “TERCİH” veya “EVET” mührünü basması ve birleşik oy pusulalarını katlayıp sarı renkli zarfa koyarak ağzını yapıştırması gerektiğini anlatır.

2. Yaşlı seçmenler yardımcı bir seçmen ile oy kullanabilir mi? Kullanması mümkün değilse, itiraz mercii neresidir?

138 sayılı Genelge 26. maddesi uyarınca, “**Görme engelliler, felçliler, elleri eksik olanlar veya bu gibi bedeni engelleri açıkça belli olanlar** o seçim çevresi seçmeni olan ve o sırada sandık çevresinde bulunan akrabalarından birinin, akrabası yoksa diğer herhangi bir seçmenin yardımı ile oylarını kullanabilirler.”

Özellikle görmekte ya da ellerini kullanmakta güçlük çekmeyen ileri yaşlı seçmenler yardımcı seçmen ile oy kullanamaz. Aksi halde, öncelikle sandık kuruluna bu duruma ilişkin uyarıda bulunulmalı, ardından ilçe seçim kuruluna itiraz edilmelidir.

3. Engeli açıkça belli olan ve Parkinson hastalığı olan seçmen nasıl oy kullanır?

Görme engelli, felçli, elleri eksik olan veya bu gibi bedeni engelleri açıkça belli olan seçmenler ile Parkinson hastası olup titreme nedeniyle pusulaya mührü basacak düzeyde ellerini kullanamayan seçmenlere (138 sayılı Genelge 26. madde uyarınca, “bedenî engeli açıkça belli olan” seçmen olarak değerlendirilir), o seçim çevresi seçmeni olan ve o sırada sandık çevresinde bulunan **akrabalarından birinin, akrabası yoksa diğer herhangi bir seçmenin** oy kabininde yardım etmesi ge-

rekmetedir. Seçmen niteliğini taşımayan kişiler ya da sandık kurulu üyeleri bu kişilere oy kabininde yardım edemez.

4. Seyyar sandıkta oy kullanmayıp seyyar sandığın bağlı olduğu sandıkta oy kullanabilir mi?

Sadece seyyar sandıkta oy kullanabilir. Bağlı sandıkta kullanamaz.

F) OY SAYIMI SÜRECİ

1. Sandık açıldığında, seçmen listesinde bulunan imza sayısından (oy kullanan sayısından) fazla zarf çıkarsa ne yapılmalıdır?

Sandık kurulu başkanı tarafından zarflar açılmadan, fazla zarf sayısı kadar rastgele zarf seçilir ve açılmadan (içinden oy pusulası çıkarılmadan) yakılarak imha edilmelidir.

2. Zarfların açılıp, oy pusulalarının çıkarılması sırasında nelere dikkat edilmelidir?

Zarflar açılırken, bir zarftan bir oy pusulasının çıkmasına özellikle dikkat edilmelidir. Birden fazla oy pusulası çıkan zarflardan çıkan oy pusulalarının hepsi geçersiz sayılmalıdır.

Bu hususa dikkat edilmeden oy pusulalarının zarflardan çıkarılması halinde, zarf sayısından fazla oy pusulası bulunması sorun (artık hangi zarftan birden fazla oy pusulası çıktığının tespit edilmesi ve geçersiz oy pusulası olarak ayrılması mümkün olmayacağından) teşkil edecektir.

3. Geçersiz olarak ayrılan zarflar ne yapılmalıdır?

Geçersiz olarak ayrılan zarflar kesinlikle yakılmamalı, ayrıca paketlenerek seçim torbasının/çuvalının içine konulmalıdır.

G) GEÇERLİ ve GEÇERSİZ OY ÖRNEKLERİ

1. Mühürdeki EVET/TERCİH mührünün ters basılması halinde oy geçerli midir?

Diğer aday için ayrılmış alana taşmamış olması kaydıyla, EVET/TERCİH mührü yan veya ters de basılsa geçerlidir.

2. Yanlışlıkla zarfın üstüne EVET/TERCİH mührü basılması halinde oy geçerli midir?

298 sayılı Seçim Kanunu 98/4. maddesine göre üzerinde ilçe seçim kurulu mührü dışında herhangi bir işaret ya da mühür (EVET/TERCİH) bulunan zarflar geçersizdir.

**Zarfın üstüne bir
şekil çizilmişse
GEÇERSİZ**

**Zarfın üstüne TERCİH ya
da EVET mührü basılmışsa
GEÇERSİZ**

3. Oy pusulasının üzerinde herhangi işaret bulunması halinde oy geçerli midir?

Oy pusulasında yazı, parmak izi, imza, isim v.b. herhangi bir işaretin olması halinde oy pusulası geçersiz sayılacaktır.

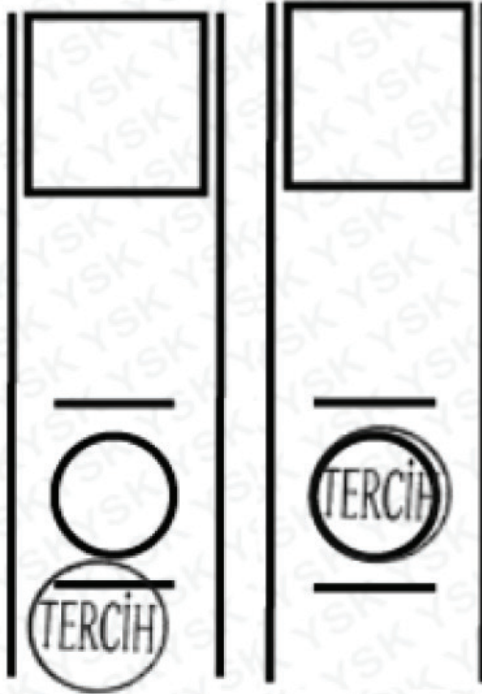
4. Oy pusulasının katlanması nedeniyle mühür izinin geçmesi durumunda oy geçerli midir?

Geçerlidir.

5. Birden fazla Cumhurbaşkanı adayına “TERCİH” veya “EVET” mührü basılmış olan oy pusulaları geçerli midir?

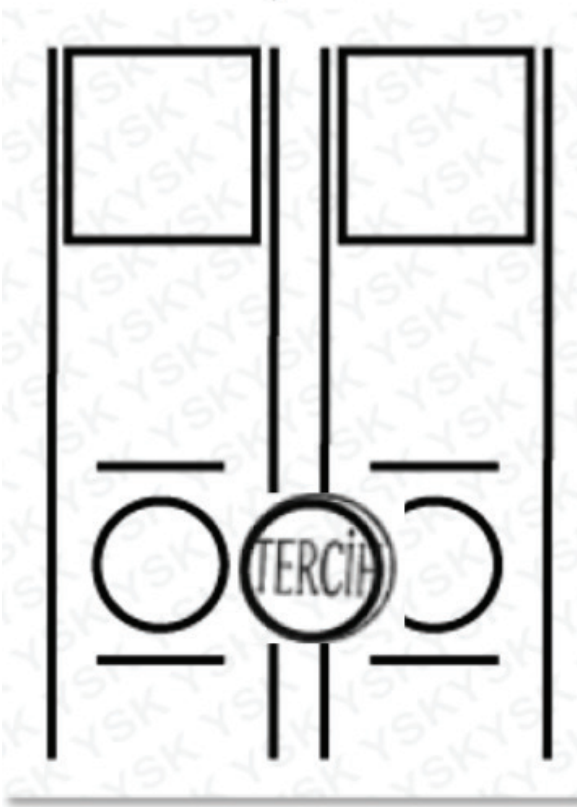
Geçersizdir.

GEÇERSİZ

6. EVET veya TERCİH mührünün hangi adaya basıldığı tam olarak belli olmayan oy pusulaları geçerli midir?

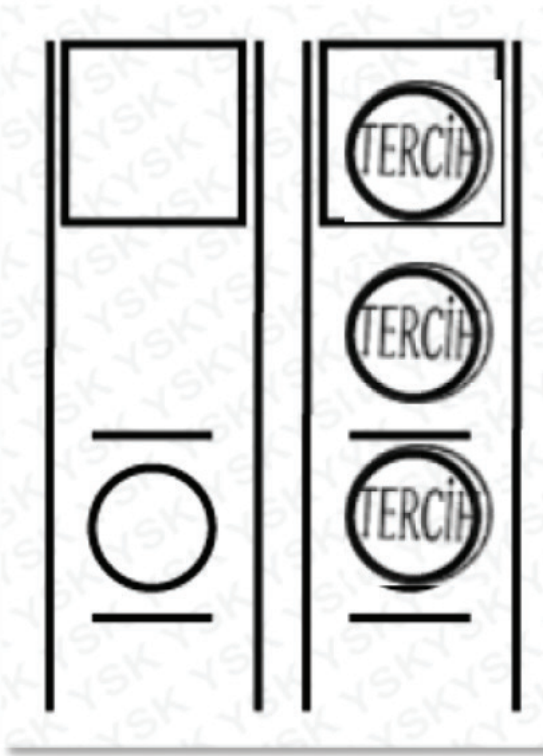
GEÇERSİZ

7. Oy pusulasında aday için ayrılan yere birden çok kez mühür basılmış olması halinde oy geçerli midir?

Diğer adayın alanına taşmaması kaydıyla geçerlidir.

GEÇERLİ

H) TORBALANMA ve İLÇE SEÇİM KURULUNA GÖTÜRÜLME SÜRECİ

1. Sandık kurulu başkanı tek başına İlçe Seçim Kurulu'na gidebilir mi?

138 sayılı Genelge madde 6/e hükmünden açıkça anlaşılmaktadır ki sandık kurulu başkanının tek başına ilçe seçim kuruluna gitmesi mümkün değildir. Sandık başkanı, içerisinde oyların ve malzemelerin bulunduğu seçim torbasını ilçe seçim kuruluna kura ile belirlenecek en az 2 adet siyasi partili sandık kurulu üyesi ile birlikte götürmelidir.

Kurulun diğer üyeleri ve müşahitler de isterlerse aynı taşıta binebilir, Taşıtta yer olmaması durumunda başka bir araçla takip edebilirler. Bu yolculuk esnasında taşıtın hiçbir yerde durmadığını, taşıta hiç kimsenin inip binmediğini, taşıta hiçbir şeyin yüklenmediğini ve taşıttan hiçbir şeyin indirilmediğini gözlemlemelidirler.

2. Müşahitler ıslak imzalı tutanaktan bir örnek alabilir mi?

Islak İmzalı Sandık Sonuç Tutanakları, her bir cumhurbaşkanı adayı ve siyasi partiye birer tane olmak üzere yeterli sayıda hazırlanarak siyasi partilerin sandık kurulu üyelerine ve cumhurbaşkanı adayının müşahitlerine ıslak imzalı olarak verilir. Bunların dışında fazla örneği olan sandık sonuç tutanakları, müşahitler tarafından alınabilir.

3. 142 Belgesi ile Nasıl Oy Kullanılır?

Seçimde görevli olan kişiler "Örnek QR26(142 nolu)belgesi"ni Sandık Kurulu Başkanı'na teslim edip oy pusulası alabilir, oy kullandıktan sonra QR 26 (Örnek **142) belgesi kendilerine geri verilmez.** QR2 (Örnek142) Belgesi'nde görevlinin hangi

sandıkta oy kullanacağı belirtilmiştir. Buna dikkat edilerek oy kullanılması sağlanmalıdır.

QR26 (Örnek142) Belgesi olmayan, kolluk kuvveti ve diğer görevliler seçmen listesine kayıtlı oldukları sandıkta oy kullanırlar.

